

ekmek ve gül

DilanU.

İÇİNDEKİLER

Reçete 'rasyonaliteye dönüş' değil.....3	Funda Sancarbarlaz
İsminin bile önemsizleştirildiği işler.....5	Adile Doğan
Asgari ücret için azami çalışma.....5	
'E hocam siz de ev arkadaşı alın'.....6	Evin Turgut
Fabrikalar farklı, hak gasbı ortak7	Sultan Arğuç
Her koşulda işe devam etme.....8	
Aynalı modern camların ardındaki sömürü.....8	
Çareyi kızımı işe götürmekte buldum.....9	
Belediye işçisi kadınların çocukları için kreşin kapanması.....9	
Bir dayanışma pikniğinden notlar10	Gizem Çelik
'Çocukların için bir öğün ücretsiz, sağlıklı yemek istiyoruz'.....10	
Buruk bir bayram, kayıp bir şehir.....11	Hediye Yiğit
Uçuşan kayıslardan faturalara kısa yolculuk....11	Berfin Güler
Rota yeniden oluşturuluyor.....12	
KİTAP.....14	Sevda Aydın
Kitap önerileri.....14	
Kapitalizm neden cinsel yönelimimize bile karşı?.....15	E.Ava
İÇİMİZDEN BİRİ.....16	
Yalanlar mahallelerde nasıl örgütleniyor?.....17	Adile Doğan
TARİH.....18	Hazal KARA
AIHM'in kararı bize ne diyor?.....19	Av. Devrim Avcı
ÇEDES'ten tarikatlara çocuklar karanlığa teslim ediliyor.....20	Elif Turgut
Kimin maneviyatı?.....21	Selin Kurşun
Eğitimi dini kuşatma altına alan proje: ÇEDES...22	Nazmiye Saral
Seçim sonrası kaygıların çözüm anahtarı: Mücadele.....23	
Sağlık hakkımız için kolları sıvadık.....23	Nalan Okumuş
Bir dertleşmenin ötesinde.....24	Filiz Gür

Ağaçlar yapraklarını dökse de yine elbet yeşermiyor mu?

Raflar arasında gezinirken göz göze geliyoruz ha bire. Hangi güneş kremi diye bir elimiz ürüne giderken diğeri durduruyor. Sağlığımızı korumak için elzem şeylerin bile lüks olması ne gülünç. Raflar arasında birçok kadın kafa sallıyor "çüş artık" dercesine.

Ilık esen, "yaz geliyor galiba" dedirten havaları evet geride bıraktık sevgili Ekmek ve Gül okurları. Hava koşullarının pişirme derecesine nail olması hepimizin aklına aynı şeyi sokuyor. Öyle bakmayın. Biliyoruz, derdimiz yaralara tuz basmak değil. Hepimiz aynı dertten mustaribiz. Boş bavuallara bakıp bakıp, "En azından ayığımızı suya soksaydık" diyoruz içimizden. Hele bir sene boyunca oturmak bilmeden çalıştık, didindik. Dışarda iş, evde iş. Ne kadar da zor bir sene geçirdik değil mi? Bir tatili hak etmedik mi? Tabii ki çoktan ettik.

Ama biliyorsunuz ki tatil rotalarımız artık köyümüze bile uzanamıyor. Dergimizin bu sayısı çıkmadan kısa bir süre önce belirlenen yeni asgari ücreti bol bol konuştuk, tartıştık. Gelen zammın kaç gün dayanacağı konusunda iddiaya bile girdik. Şöyle söyleyelim, birçoğumuz

zammın bir hafta bile dayanamayacağını söyledi. Doğru da çıktı. Seçimin ardından Şimşek'in açıklamaları pek bir afilyidi hatırlarsanız. Evet evet Hazine ve Maliye Bakanı olan Şimşek. Hepimiz ne de söylemlerinin içi boş olduğunu biliyorduk değil mi?

Nefes aldırılmadan peş peşe gelen zamlar en çok da işçi ve emekçi kadınların belini büküyor. Bırakın tatil yapmayı çay bahçesinde çay içmek bile na mümkün.

Dergimizin bu sayısında geçim derdi bir yana yazın göz kırparcasına gelip geçeceğini bildiğimiz için "yine okul zamanı gelip çatacak, çocukların okul masrafları ne olacak?" diye kadınların kaygısı belirgin. Geçen sene başlattığımız Okullarda 1 Öğün Ücretsiz Sağlıklı Yemek Her Çocuğun Hakkı kampanyasını hatırlıyorsunuz değil mi? Hep birlikte el ele, kol kola okul önlerinde mücadele vermiştik, okul öncesinde bir öğün ücretsiz yemek hakkını kazanmıştık. Şimdi bütün çocuklar için el ele vermek zamanı. Devletin bunu yapma imkânı olduğunu herkesten iyi biliyoruz. Ne var ki iktidar yıllardır nitelikli eğitime bütçe yaratmak yerine, eğitim de fırsat eşitliği yaratmak yerine eşitsizliği kazıya kazıya derinleştirdi.

Bu sene de ÇEDES adı altında çocuk-

larımızın başına örülmesi planlanan raporların farkındayız. Eğitimin adeta Diyanet'e tesliminin önünü açan bu projenin çocuklar için yaratacağı tahribatı biliyoruz. Ama ne demiştik? Haklarımız ve hayatlarımız için mücadeleden vazgeçmiyoruz, çocuklarımızı karanlığa teslim etmiyoruz.

Gazımızı almışken, yeni Meclisin Cumhuriyetin en gerici Meclislerinden biri. Öte yandan dünya genelinde yükselen aşırı sağın argümanları da Türkiye'dekiyle aynı. Kadınları kısıtlayan, LGBTİ'ler ve mültecilere karşı nefreti körükleyen bu devletler, bizler arasında kutuplaştırma yaratarak hayatına devam ediyor bunu da biliyoruz. Bu dergimizde de tam da bu kutuplaştırma politikalarına karşı birliğimizi ortaya koyduk.

Bahçemizdeki ağaç mevsimler geçse de yapraklarını dökse de yine elbet yeşermiyor mu? Yeşeriyor.

İşte tam da bu yüzden yem yeşil yapraklar mevsimi gelmişken silkellemek, ayağa kalkmak ve birbirimize sınımsız sarılmamız lazım. Dallarımızı baltalamaya çalışanlar kökümüzün birbirine örüldüğünü unutabilir. Şimdi hatırlatma zamanı kız kardeşim...

Kapak: Dilan Uğurlu/Ekmek ve Gül - Sunu kolajı: Canva Pro

ekmek ve gül
posta@ekmekvegul.net

evrensel

Günlük EVRENSEL Gazetesi'nin ücretsiz özel ekidir.

Türü: Yaygın süreli

Bülten Basın Yayın Reklamcılık Tic. Ltd. Şti.

Adına Sahibi: Kürşat Yılmaz

Genel Yayın Yönetmeni: Fatih Polat

Sorumlu Yazışleri Müdürü: Görkem Kınacı

Yönetim Yeri: Mehmet Akif Ersoy Cad. Mehmet Çıbıkcı İş Merkezi No: 2 K: 2 İşyeri No: 21 Şirinevler/B.Evler-İSTANBUL
Tel: (0212) 909 48 01
Faks: (0212) 654 15 04

Dağıtım: Turkuvaz Dağıtım AŞ **İstanbul Baskı:** Kuzey Veb Ofset San. Tic. Ltd. Şti Tayakadın Mah. Yassıören Cad. No:75/1 Arnavutköy/İstanbul Tel: 0212 682 61 62 **Adana Baskı:** Arslan Güneydoğu Gazetecilik, Matbaacılık ve Kağıtçılık A.Ş. Yeni Doğan Mh. 2108 Sk. No: 18/A Yüreğir/ADANA **Ankara Baskı:** Arslan Güneydoğu Gazetecilik, Matbaacılık ve Kağıtçılık A.Ş. Saray Osmangazi Mh. Sütçü İmam Sk. 2108 Sk. No: 33 Pursaklar/ANKARA **İzmir Baskı:** Arslan Güneydoğu Gazetecilik, Matbaacılık ve Kağıtçılık A.Ş. Metal İşleri San. Sit. 2. Caddesi No.93 Kısıkköy, Menderes/İzmir

Reçete 'rasyonaliteye dönüş' değil birlikte mücadele

Funda SANCARBARLAZ

Mehmet Şimşek, Hazine ve Maliye Bakanı olurken devir teslim töreninde yaptığı konuşmada "Türkiye'nin rasyonel bir zemine dönmekten başka çaresi kalmamıştır. Sosyal refahı artıracacağız" ifadesini kullanmıştı. Bu söylemlerden yola çıkarak ve belirlenen asgari ücrete ve artan hayat pahalılığına bakarak söyleyebiliriz ki; Erdoğan ve Şimşek'in iş birliği halkın taleplerini karşılayan, işçi ve emekçilerin haklarını veren değil aksine uluslararası sermaye ve yerli sermayeyi memnun edecek, onların çıkarlarını gözetecek bir ekonomi politika anlayışı ile yapılmış bir iş birliğidir.

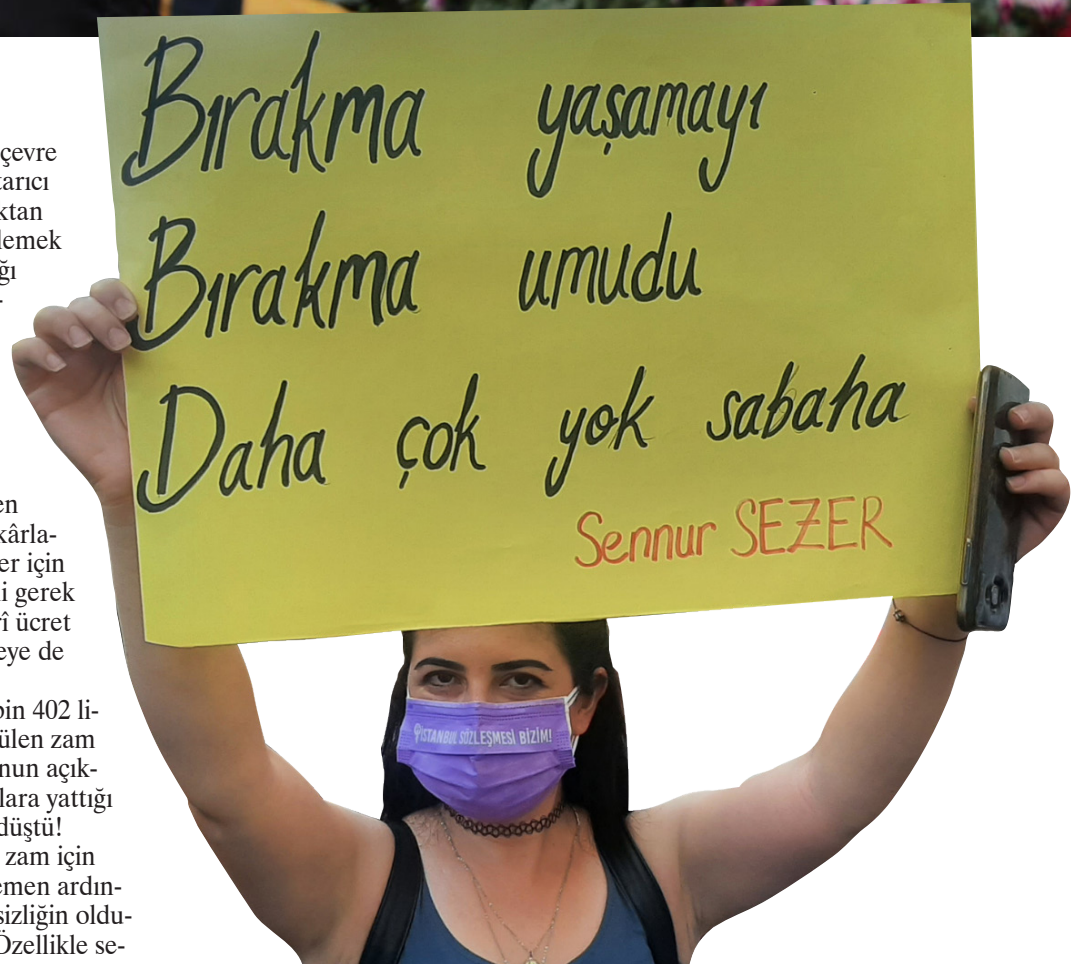
Yerli ve uluslararası sermayenin programını uygulaması için Hazine ve Maliye Bakanı yapılan Mehmet Şimşek, "rasyonaliteye dönüş" adına halk için acı reçete dediği bir ekonomik program uygulamaya hazırlanıyor. Dolayısıyla Şimşek'in Erdoğan ile ekonominin "gereği" üstünden sürdürdüğü politikaların, emekçilerin yaşama ve çalışma koşullarını daha da zorlaştıracığı bir dönem kapıda.

SERMAYENİN YENİ BAKANI

Mehmet Şimşek'in -birçok çevre tarafından umut veren ve kurtarıcı olarak görülse de- aslında halktan yana bir ekonomi politikası izlemek için seçilmiş bir bakan olmadığı ortada. Hatta tam aksine Şimşek, iktidarın yitirmiş olduğu sermaye desteğini yeniden kazanmak için seçilen yeni bir proje. Şimşek önümüzdeki süreçte de halkın çıkarlarını korumak, işsizlik ve yoksullukla mücadele etmekten ziyade sermayeyi besleyecek, kârlarına kâr katacak yeni yöntemler için çalışacaktır. Bunun sinyallerini gerek açıklamalarında gerekse asgarî ücret tartışmalarında gördük, görmeye de devam edeceğiz.

Belirlenen asgari ücret 11 bin 402 lira. Yani bugün işçiyi reva görülen zam oranı yüzde 34 oldu. Enflasyonun açıklanmasıyla, asgari ücret hesaplara yattığı gibi yoksulluk sınırının altına düştü!

Asgari ücret yapılacak yeni zam için günler yaklaşırken, seçimin hemen ardından fabrikalarda derin bir sessizliğin olduğunu söylemek yanlış olmaz. Özellikle se-

çim sonuçları ile birlikte umutsuz, motivasyonu düşmüş bir muhalif işçi kesimi varken diğer yandan da Erdoğan'a oy verdiği için asgari ücreti,

hayat pahalılığını konuşmaktan, tartışmaktan çekinen işçilerin olduğunu söyleyebiliriz.

Kimi yerlerde işçiler arasındaki bu karışıklık, kutuplaşma ve seçimden sonra artan öfke birçok işçi için konuşmama, sessiz kalma gibi eğilimleri ortaya çıkardı.

BİZ BÖLÜNDÜKÇE ONLAR KAZANIYOR

Bursa'da metal fabrikasında çalışan işçi kadınlar "Seçimden önce fabrikada çalışan AKP'li işçiler 'Vatan, millet uğruna kuru ekmeğe yeriz' diyorlardı. Şimdi zamlar geldikçe sessizleşiyorlar. Onlar da kaygılı ve mutsuz. Bunu görüyoruz" diyorlar.

Bir parantez açalım. AKP'nin "Vatan millet elden gidecek" propagandasının karşılık bulduğu seçim sürecine dönüp baktığımızda artan yoksullukla özellikle kadınlar sosyal yardımlara iyice bağımlı hale geldiler. Bu bağımlılık, seçim sürecinde sallanan açık bir tehdit sopasına da dönüştü. Tıpkı artan yoksulluk ve işsizliğin, işten çıkarılma kaygısını büyütürken korkunç çalışma koşullarına sessiz bir baskı ile işçileri mahkûm etmesi gibi.

İşçiler sadece patrona karşı da sessiz kalmıyorlar, kimi zaman sendikalarına çoğunlukla birbirleriyle de konuşurken temkinli davranıyorlar. Patrona karşı işyerindeki arkadaşları arasında söylediği bir sözün patrona uçup uçmayacağına dair güven o kadar kırılmalı ki. Öyle ki işyeri tarafından düzenlenen bir toplumsal cinsiyet eşitliği eğitiminde kadın işçiler, yaşadıkları eşitsizliği ifade etmekten kaygı duyuyorlar. Müdürler o salondan çıkarılsa bile o eğitimde paylaştıklarını müdürlerine haber verecek kişiler olduklarına bir o kadar eminler. Bu güvensizliği aşmak ancak işçilerin içlerine sokuldukları rekabetin kendilerini tüketen sömürünün yoğunlaşmasıyla sonuçlandığını fark etmesi ve bu birbirine düşürmeye karşı çıkmasıyla mümkün. Kutuplaşma her yerde ve her konuda çünkü ne kadar bölerlerse patronlar için o kadar iyi; işçilerin üretimden gelen güçlerini kullanarak haklarını almaları da bir o kadar zorlaşmış olur.

Yeni asgari ücretin belirlenmesinin ardından, toplu iş sözleşmesi imzalanmış pek çok yerde işçilerin ücretleri asgari ücretin ya altında kaldı ya da asgari ücretle eşitlendi. Bu da ek zammı bir zorunluluk haline getirdi. Ancak her şey çıkarana işsizlik tehdidini savuran, zaten verebileceği en asgariyi vermeye çalışan patronun, içinden gelerek, hiçbir zorunluluk hissetmeden ek zam verdiği nerede görülmüş?

Fotoğraflar: Ekmek ve Gül

LÜKS DEĞİL İNSANCA YAŞAM İSTİYORUZ

Bir sohbetimizde metal fabrikasındaki işçi bir kadın "Ben bu ücretle çocuğumun okul masrafını mı ödeyim, kirayı mı ödeyim, nereye yetişeyim?" diyordu. Diğer bir işçi kadın ise okul kapandığı için mutlu olduğunu ifade ediyordu: "En azından üç ay okul masrafı olmayacak." Bir başkası ise, "Bizim lüks yaşam gibi bir hayalimiz yok. Biz sadece insanca yaşayabilmek istiyoruz" diyordu.

Asgari ücret maalesef geniş işçi kitlelerinin içinde değil ileri işçiler arasında tartışılan ve hem fikir olunan bir gündem oldu. Seçimden sonra ve her asgari ücret döneminde artırılan suni kutup-

laşmalar, bu tartışmalara işçi yığınlarının katılmaması için yürütülen iktidar politikasından başka bir şey değil. Bunun farkında olup işçi kadınların daha çok bir arada olduğu ve eskisinden daha çok mücadele etmesi gerektiği ortada. Çünkü iktidarın söylediği ve tarif ettiği gibi "kemer sıkıma" gidecek durumumuzun kalmadı. Özellikle işçi kadınlar "Sıkacağımız kadar sıkıttık, o kemer artık koptu" sözleriyle, emekçiler için gelinen noktayı işaret ediyorlar.

Aynı bantta çalışan, aynı atölyede çalışan, aynı ofiste, mağazada, hastanede çalışan işçilerin, emekçilerin kimlere oy verdiklerinden bağımsız yaşamak zorunda bırakıldıkları bu ağır

koşullar bir o kadar ortak. Bugün için en acil ihtiyaç, emekçi kitlelerin insanca yaşam koşulları için yan yana gelmesi. Halihazırda sendikalyse işçinin sözü dikkate alınsın diye sendikasını sarsması, varlığını birlikte hissettirmesi, gerekirse işyeri temsilcisini değiştirmesi, kendi komitelerini kurması...

Kendi yaşamına, kendi işyerine, kendi haklarına, koşullarına dair söz hakkı sahibi olmasının imkanını yaratacak bu örgütlülük, Erdoğan iktidarına oy veren vermeyen bütün işçi kadınların talebi ve amacı olmalı.

KIRILAN GÜVENİ TAZELEME VAKTİ

Kadınlar kendilerini yalnız hissetmeyecekleri, birbirlerinden öğrenecekleri, birbirleriyle dayanışma içinde olacakları atölyelerde, derneklerde, platform-

larda okullarda ve mahallelerde buluşup, "Ne yapmalıyız?" sorusunu sormaktan vazgeçmiyoruz. Biz de tekrar soruyoruz; "Peki şimdi ne yapmalıyız?"

Taleplerimizin sandığa sıkıştırılmayacağını, mücadeleden kazanamayacağımızı bu seçimlerle birlikte yeniden gördük. Tekrar birbirimize olan güvenimizi, umudumuzu, dayanışmamızı yanımıza alıp, memleketin dört bir yanından kadınlarla, yaşamlarımızda neyi değiştirmek istiyorsak bu değişimin ancak birbirimizle olacağını bilerek yola devam etmeliyiz.

Görsel: Canva

İsmini bile sormadan 'geç tezgaha' diyorlar

Adile DOĞAN
Esenyalı-İstanbul

“İş hemen bitmez hem de usta-
laşmış işçiyi öyle kolay işten at-
mazlar” diye işçi kadınlar dün-
yaca ünlü markalara üretim ya-
pan fabrikaları genelde daha
güvenceli görüyordu. Şimdilerde ise
artık böyle bir güvence yok. İstedğin
kadar çalışkan ol en ufak hatanda ka-
pı önüne konulduğun bir güvencesiz-
lik hakim.

Yeni bir iş bulmak da o kadar kolay
değil. Patronlar atılan işçinin yerine
hemen yeni işçi alımı da yapmıyor. İş-
ten atmalar yoğun ama aynı hızda bir
alım yok. İşçilerin iş yükünü de katla-
yarak artırıyor.

İşsizlik sebebi ile kadınlar ağırlıklı
olarak yevmiyeci olarak sigortasız ve
daha uzun saatler çalışmak zorunda
kalıyorlar. Bu mecburiyetin doğurdu-
ğu esnek çalışma, işçilerde disiplin so-
runu da ortaya çıkarıyor. Örneğin iste-
dikleri zaman işe gitmeyebiliyorlar.
Büyük bir fabrikadaki gibi yan yana
gelerek bir şeyler yapma ya da hakla-
rını arama fikrine de çok uzak duru-
yorlar. Çalışma şartlarını tamamen ka-
bullenip “Buranın düzeni de böyle”
demekle yetinir hale geliyorlar. 18 yıl
boyunca işçilik yapmış olan Meliha da
böyle düşünüyor.

18 yılda birçok fabrikada çalışmış,
kiminden haklarını bile alamadan çı-
karılmış. Meliha, 3 yıl boyunca çalış-
tığı yerden elindeki ürünü düşürüp kır-
dığı için mala zarar vermekten işten

atılıyor ve emeği heba
oluyor. Şimdilerde iş
bulamadığı için de
yevmiye işine gidiyor.
Hayat pahalı, ev kira-
ları çok yüksek. Meli-
ha'nın aldığı ücret evin
mutfak masrafına zar
zor yetiyor. Her ayı
borçla kapatıyor. Bay-
ramın 1. günü hariç
tüm tatil boyunca çalış-
mış. Üstelik bu çalışma
fazla mesai sayılmıyor.
Esnek ve kurlsız çalış-
manın sonuçlarından
biri de bu.

ÇOCUK OLUNCA KİMSE ÇALIŞTIRMAK İSTEMİYOR

Bir diğer örnek ise Ayşe. Ayşe'de
iki çocuk annesi, yaklaşık 20 yıldır
hem fabrikalarda hem de hizmet sek-
töründe çalışmış ve hâlâ da çalışmaya
devam ediyor. Çocukları doğunca es-
nek çalışmaya başlamış çünkü çocuğu
olunca çok sık izin alır diye kimse ça-
lıştırmak istemiyor. “Zaten büyük bir
fabrikada artık iş bulmak da zor, o ne-
denle bazen yarım gün bazen tam gün
yevmiye işine gidiyorum” diyor.

Ayşe de yevmiye işinden çok kaza-
namıyor ama çalışmak zorunda: “Evin
kirasını ödeyemediğimiz için kaynana-
nın yanına taşındık. Bu yaştan sonra
çok zor oluyor.”

Oğlu bu yıl üniversite sınavına ha-
zırlanıyor ama ders çalışabileceği bir

Fotoğraflar: Ekmek ve Gül

odası bile yok. Yol parası bulabilirse
kütüphanelere gidip ders çalışıyor
ama çoğunlukla parası olmuyor. Ay-
şe'nin eşi bir fabrikada çalışıyor. Maa-
şı asgari ücretten 500 lira fazlaymış,
yeni zamlara beraber artık asgari ücret.
Ayşe yeni evin hayalini bile kuramı-
yor, çocukların okuması tek derdi. Es-
kiden ufak da olsa birikim yapabilen
bu 4 kişilik aile artık sadece günü kur-
tarmanın peşinde.

Merdiven altı bir atölyede çalışan
Derya anlatıyor: “Çalıştığım atölyede
ağırlıklı olarak mülteci işçiler var.
Atölyede iş ne zaman biterse o za-
man paydos ediliyor. Her gün 'Bu iş
çok acil' diyerek çalıştırıyorlar. Bay-
ramda atölye 2 gün kapalı kaldı. Ben

köye gitmek istedim.
Patron “Gidersen git!
Ama anında yerine bi-
rini alırım” dedi. Dön-
düğümde yeni bir iş
arayışına girmemek
için gitmedim. Aslın-
da onun da eli bize
mahkum, çıkartmaya-
cağını biliyorum ama
bizi öyle bir psikoloji-
ye sokuyor ki insan
korkuyor. Kadınlar
yarım gün çalışmak
için buraya çok baş-
vuruyor. Kadınlara
adını bile sormadan
'Geç şu tezgahın ba-
şına' diye hemen alı-
yor. Bazen bir hafta

geçiyor ama halen ismini
sormamış oluyor. O kadar değersiz
hissediyorsun ki... Başına bir iş gelse
hiç kimse sormaz. Ancak ne zaman iş
yoğunsa ararlar.”

Bırakın güvenceli en ufak deneti-
min bile olmadığı bu işlerde çocuk iş-
çiliği de çok yoğun. Çok düşük ücret-
lerle uzun saatler çalıştırılan çocuklar
için de hayat epey zor. İlk işçilik de-
neyimlerini yoğun emek sömürsü al-
tında yaşamış oluyorlar.

İşten atmalar yoğunlaştıkça kadın-
lar daha çok yöneliyor bu tip işlere.
Eğer 30 yaşın üstündeyse buralara
mahkum oluyorlar. Bazıları hariç ço-
ğu atölyede sigorta bile yapılmıyor.
Burada çalışan işçilerin çoğu gelecek-
te emekli dahi olamayacak.

Asgari ücret için azami çalışma

MERHABA ben Öykü. 19 yaşım-
dayım. Tuzla Sanayi Bölgesinde
tekstil işçisi olarak çalışıyorum. Ka-
lem tutmam gerekirken elimde ma-
kas fabrikada perde kesiyorum. Fab-
rikanın çatı katında, 5 ütü
makinasının çalıştığı ve klima
olmayan bir bölümde çalışıyorum.
Bazen sıcağın tansiyonu yükselen
ve bayılanlar oluyor. Patron 12 saat
boyunca bizleri kameradan izliyor.
İşçilerin bir dakikasını bile hesap
eden patron ustabaşını yanına
çağırıp bizleri şikayet ediyor, azarlı-
yor, işten atmakla tehdit ediyor.
Bizler bu kadar strese ve zorlu
koşullara 12 saat boyunca asgari
ücret alabilmek için katlanıyoruz.
İşçilerden daha fazlasını isteyip
asgari ücret veren, patrona boyun

eğmek zorunda bırakan AKP
hükümetine sesleniyorum: İnsanca
çalışmak istiyoruz, bizler köle de-
ğiliz. Mecbur bıraktığınız asgari ücret-
le çalışıp bir ev geçindiremeyen işçi-
ler bugün siyaseti yorumladığında
hükümete “Tek kelimeyle emek hır-
sızlığı yapıyorlar” diyorlar.

Türkiye'de açlık sınırının altında
kalan asgari ücretle çalışmaya mec-
bur hale getirilen milyonlarca işçi-
den biriyim. İşçi sınıfı olarak
haklarımıza göz dikenlerin
karşısında daha güçlü olacağımıza
ve daha iyi örgütleneceğimize inanı-
yorum. Bu sisteme ve patronlara
karşı zafer kazanacak olan işçi sınıfı-
dır.

Öykü
Tuzla/İSTANBUL

Fotoğraflar: Ekmek ve Gül

'E hocam siz de ev arkadaşı alın, kaşar peynir yemeyiverin'

Fotoğraflar: Ekmek ve Gül

Evin TURGUT İstanbul

Evett baharla beraber yaz tatiline de merhaba dedik. Çiçek veren ağaçların kokusu mutluluk hormonu salgılıyor adeta. Her taraf yemyeşil, rengarenk çiçeklerle doldu. Küçükken çizdiğimiz resimlerde bize göz kırpan güneş gerçek sanki. Zaman zaman sıcağın bunalsak da esen o tatlı rüzgarın verdiği haz, keyif tarif edilemez. Deniz, kum ve güneş hayalleri nihayet gerçek oluyor ve çocuklar karne heyecanını yaşayıp hooooo tatile çıktı.

Peki ya öğretmenler, onlar da karne heyecanını yaşayıp tatile çıkabili mi? Eh, buna ben cevap vereyim: Tabii ki hayırrrr!

YAZ TATİLİ İŞ ARAYARAK GEÇİYOR

Özel bir kolejde çalışan bir öğretmen olarak veriyorum bu cevabı. Tatile çıkamadım/çıkamadık çünkü belirli süreli sözleşmelerle çalışmanın vermiş olduğu belirsizlik ağzımızın tadını epey kaçırmış durumda. "Acaba seneye de çalışacak mıyım, sözleşmem yenilenir mi, maaşım asgari ücreti bulur mu/yoksa altında mı kalır, yaz tatilinde kurum okula çağırır mı" soruları ile cebelleşmekten tatil düşünecek halimiz kalmıyor. Nerdeyse asgari ücrete çalıştığımız düşünüldüncede zaten pek gerçekçi de gelmiyor, tek derdimiz geçinmek iken tatil hayalden öteye de geçemiyor. Özel sektörde, bir yıllık sözleşmelerle çalışınca mevsimlik işçilerden pek farkımız kalmıyor. Hal böyle iken yaz aylarımız tatil ve zevkisefa ile değil; iş arama, özel dersler, ek işler ayarlamak ile geçiyor.

İŞİNİ LAYIKIYLA YAPAN CAZİP DEĞİL

Özel bir kolejde çalışan fakat maaş

da anlamadıkları için şu an işsiz kalan arkadaşım Emel ile görüşürken son gittiği iş görüşmesinden söz ediyor. Asgari ücretin bir tık üstü teklif edilmiş. Bunun kirasını bile karşılamadığını ve bu maaşa çalışamayacağını söyleyince ise karşı tarafın söylediği şey şu oluyor; "E hocam siz de ev arkadaşı alın ama..." Emel, bunu söyleme cesaretini kendinde bulabilmiş olmasını tamamen cinsiyetine yoruyor. Başka bir kadının öğretmen arkadaşım ise yine bir iş görüşmesinde benzer söylemlere maruz kalmıştı. İpek öğretmen de ekonomi üzerine konuşurken patron ona "E ama hocam siz de lüks yaşıyorsunuz hem yalnız yaşıyor hem de kaşar peynirden söz ediyorsunuz. Kaşar peynir de yemeyiverin ya da madem hayat bu kadar zor evlenin o zaman" demiş. Sinirden dışlarını sıkarak anlatıyor İpek bunları. Çalıştığı okuldan bir arkadaşı da kurumla anlaşıp ön sözleşmeyi imzalamış, bir hafta sonra da hamile olduğunu öğrenip kurumla paylaşınca birden kendini kapının önünde bulmuş. Gerekçe ise şu; sözleşmeye imza atarken hamile kalmak gibi bir planının olduğunu nasıl söylememiş.

Hoş daha iş görüşmelerinde CV'den ve deneyimlerden ziyade zaten bunlar konuşulur. "Evli misiniz hocam, değilseniz neden, peki düşünür müyüz veya çocuk planımız

var mı varsa ne zaman. Yalnız mı yaşıyoruz, neden yaşıyoruz?" gibi pek çok iş ile ilgisi olmayan sorulara maruz kalıyoruz. Yine özel bir kolej ile yaptığı iş görüşmesini anlatan başka bir kadın arkadaşım ise okulda doldurulan CV'de dövme, sigara kullanımı sorulmasına epey şaşırılmıştı. Aslında CV'ye bunları eklersek iş görüşmelerimiz bizler için de daha kolay geçer. En azından zaman zaman tasarruf eder, sınırlarımızı de yıpratmamış oluruz çünkü pek çok patronun gözünde aldığımız eğitimler, sertifikalar, başarılarımız özel hayatımız kadar ilgi çekici değil. CV medeni durumumuzu nedenini de açıklayacak şekilde olmalı (!) Yani neden bekarız ya da ne zaman çocuk sahibi olacağız, kirada mı yaşıyoruz, neden boşandık,

nereliyiz, siyasi görüşümüz ve hatta aileye dair düşüncelerimiz vs. gibi...

Geçen sene çalıştığım kurumda birkaç hafta üst üste pazar günü gözetmenliğe yazılınca dayanamayıp sorduğumda aldığım cevap bunların neden önemli detaylar olduğunu açıklıyordu. "E hocam siz bekarınız, bir aileniz yok. O yüzden pazara yazdık sizi, diğerleri evli, çocuklu ve bir tek pazarları var birlikte vakit geçirecek. Bu konuda sizden de anlayış bekliyoruz." Bekar olmam özel bir hayatımın olmadığı anlamına gelmiyor tabii ki, hafta sonu gö-

revlendirmelerinde evli-bekar ayrımı yapmak çifte standart ve kabul edilemez. Bir daha pazar günleri çalışmayınca da anında yönetim tarafından "uyumsuz" diye etiketlendim ve yine bu gerekçe ile sözleşmem yenilenmedi. Bekar olmak çoğu zaman da iş görüşmelerinde avantaj ama, eh evde bekleyen bir eşiniz ve sorumluluklarınız yok. Bu da esnek çalışma için bulunmaz bir nimet. Hafta sonu da çalıştırır, daha düşük maaş da verir... Salt iş görüşmelerinde değil ama sene boyunca da geçerli bu ayrımcılık. Okulda çocukların kişisel pek çok durumu, pano yapmak, evrak işleri gibi bir sürü angarya da yine kadın öğretmenlerin omzunda, öyle ya onların eli daha yatkın (!)

ÖRGÜTLÜLÜĞÜMÜZ PATRONLARA BİR DERS OLSUN!

Peki biz ne yapıyoruz, ne yapmalıyız? Elbette sendikali olup, örgütlenip, haklarımızı bilip bunların hiçbirine pabuç bırakmıyoruz. Bunları yaşayan yalnız bizler değiliz ki. İş görüşmelerinde de dönem boyunca da hepimiz bunlara maruz kalıp, bunları yaşıyoruz. Eşit işe eşit ücret için, belirli süreli sözleşmelerle normalleştirilen bu sömürü düzeyini aşağıya çekmek için, kadın olmamızın esnek çalışmaya, düşük maaşa ve mobbinge davetiye çıkarmadığını göstermek için örgütleneceğiz. Haklarımızı bilmeyince haliyle onları korumamız gerektiğini de bilmiyoruz. Haklarımızı öğrenmek, yalnız olmadığımızı ve bunların yalnızca bizim başımıza gelmediğini bilmek bize güç verecek. Bunlar kaderimiz değil, özel sektör diye geçtiğimiz falan da değil. Sendikali olup, birlik olunca biz onların gerçeği olacağız, biz onların korkulu rüyası olacağız. O yüzden örgütleneceğiz ve esas dersi, mücadele dersini bizler onlara vereceğiz.

Fabrikalar farklı, hak gasbı ortak

Sultan ARGUÇ
Ümraniye-İstanbul

Dudullu Organize Sanayi Bölgesinde, DES ve KADOSAN sanayi sitelerinde ve yan sanayide çalışan 60 bine yakın işçinin, yarısından fazlası kadın işçi. Ağırlıklı olarak metal, cam, gıda ve plastik sanayi dallarında binlerce kadın işçi çok ağır koşullarda çalışmak zorunda kalıyor.

OSB'deki patronların örgütü var. TİSK, TÜSİAD, MÜSİAD, İTO, İSO gibi örgütlerin yanında işverenlerin dernekleri var. OSB Müdürlüğü, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Müdürlüğü gibi kuruluşlar var. Hangi fabrikada veya hangi sektörde ücretler ne olacak, zam aylarında oran belirleme ve istihdam daralması, yani işten çıkarma hallerinde bile patronlar örgütlü hareket ediyor.

OSB'de 5 fabrika ve işletme hariç hiçbirinde sendika yok. Patronların tercihi de sendika olmaması zaten. O yüzden özellikle de kadın işçilere sendikadan uzak durmaları tavsiye edilir. İş velinimet olarak tarif eden, "Kaderde ne varsa o olur" düşüncesi işçilerde işe alımda patronların referansı olmuş durumda.

UTANMASALAR SENDİKAYA ÜYE OLMAYACAĞIM DİYE İMZA ATTIRACAKLAR

PANDEMİDE işten çıkarıldıktan 1 yıl sonra bir metal fabrikasında iş bulabilen Saadet, fabrikalarda genellikle mescitlerin olduğunu buna rağmen bunu kullanmadıklarına şahit olduğunu belirterek "Daha işe girer girmez nerdeyse Kuranı Kerim'e el bastıracaktı verilenlere razı olalım diye. Çalıştığım fabrikada hazırlanan metal aksanlar bazen 50 kiloyu aşıyor, kaldırıp indiriyoruz. Bir kadın işçi arkadaşım 2 aylık hamileyken çocuğunu düşürdü bu ağır yükleri kaldırıp indirirken. Forklift olmadığında bu işleri bize yaptırıyorlar. Vicdan olmayınca insaf da olmuyor. Bir sendika denemesi oldu. Öz Çelik-İş girmeye çalıştı diye 5-6 kadın işçi arkadaşımızı işten atıldılar. Utanmasalar sözleşme gibi sendikaya üye olmayacağım diye belge imzalatacaklar. Kadere inanmak bu inafsızlığa, asgari ücretle çalışmaya mahkum olmak anlamına gelmiyor. Bu gaddarlık insanı inançlarından bile soğutuyor" dedi.

ÜCRETLERİ BİRAZ ARTIRIP SENDİKANIN ÖNÜNÜ KESTİLER

İKİ yıldan beri başka bir metal fabrikasında çalışan Nermin, işçi bulma kurumu üzerinden işe alındığını, insan kaynakları müdürünün resmen kendisini sorguladığını, tesettürüne bakarak "Bizdensin, senden zarar gelemez" dediğini söyledi: "OSB'de patronlar bir yol bulmuş. 37 yaşına geldim 60 yaşında görünüyorum. Yasağın olması gerekirken bu ağır işlerde çalıştırılıyorlar. Yük kaldır, ambalaj yap, depoya taşı... Bel fıtığı olmuş durumdayız. Cuma hariç öyle 5 vakit namaz kılmak yok, gidip abdest almak yok. Çünkü fabrikada tuvalete gitmek bile dakikayla. Yemek ve çay molaları 10 dakika. 'İş verdim artık benimdir' anlayışı hiçbir yerde yok ama OSB'de var. Çünkü OSB'de kuralları patronlar koyuyor. Kanun, hak yok burada. Sendika girdi iş yerimize Türk Metal Sendikası. Direniş oldu fakat sendikayı bitirip yok ettiler. Gece gündüz evlerimizin içine girerek sendikadan ettiler bizi. Asgari ücret verirken birden 13 bin 500 lira ücret vererek 'sendikaya gerek yok' dediler. Başarılı da oldular. Hep dini inançlarımızı kullandılar. Sendikayı servet düşmanı, vatan haini diye damgaladılar. Halbuki Türk Metal onların sendikası. Patron 'Öz Çelik-İş olursa sendika ancak olur' diyor. Cemaat, tarikat örgütlenirse, işçiler bölünürse olacağı bu olur. Utanıyorum. İnançlarım da zayıfladı. Çünkü bunu bizi kandırmak için kullanıyorlar."

'MÜDÜR BİZİ İSPIYONCU OLARAK KULLANMAK İSTEDİ'

YEDİ yıldır elektrik malzemeleri üreten bir fabrikada çalışan Menekşe, fabrikanın sürekli büyüdüğünü, patronun büyük kârla Gebze Dilovası'nda da bir benzer fabrika inşa ettiğini ifade etti: "Fabrikada bir sendikal örgütlenme sohbeti oldu diye işi açığa çıkarmak için bizi ispiyoncu olarak kullanmak istedi fabrikanın insan kaynakları müdürü. Beni iliklerime kadar sömür, beygir gibi çalıştır, yük taşı. Sonra ücret artırma, zamdan bahsetme. Dini de bir kırılıf olarak kullanıyorlar."

'AZIĞIK ÜCRETE ŞÜKRET, RAZI OL DİYORLAR'

5 YILDAN beri aydınlatma ve elektronik malzemeler üreten bir fabrikada çalışan Demet ise, ücret artışlarının sınırını belirlemenin patronların işi olduğunu söyleyerek "Ben Alevi kökenliyim. Ayrımcılığa tabi tutulduğum oldu. İşyerinde Muharrem orucu yerine Ramazan orucu tutmam önerildi. Asgari ücretin üzerinde 500 lira ile 1000 lira bir artış yapıldı. Aldığım ücret ev kirasına ancak yetiyor. Artık makarna, bulgur, pirinç bile yiyeceğiz. Ayda bir kez pazara gidebiliyorum. Sefalet ücreti veriyorlar. Sonra 'Şükret, razı ol' diyorlar. Bu mu inanç? Ramazan, Kurban bayramlarını kullanarak sosyal hakkımız olan gıda kolilerini sadaka gibi bize vererek 'Allah rızası için' diyemezler. Açlık yaşayan biziz. Çocuğunun beslenme çantasına bir şey koyamayan biziz, kira geciktirginde ev sahibinden hakaret gören biziz. İşçi arkadaşlarımızla birlik olduk. Artık örgütleniyoruz. Yoksa köle olacağız. Biz köle olmayacağız."

'SENDİKA İŞÇİLERİ YATIŞTIRMANIN ARACI OLMUŞ'

10 YILDAN beri bir gıda fabrikasında çalışan Mahinur, işyerinde sendikanın olduğunu fakat bu sendikanın patronlardan yana bir sendika olduğunu belirtti: "12 saat aralıksız çalışıyoruz. Buna can mı dayanır? Sendikanın kılı kıpırdamıyor. Ek zam olsun, enflasyon farkı ödensin diyoruz. Sendika ve yöneticileri bizi susturuyor. Sendika işçileri yatıştırmanın aracı olmuş. Hükümeti, icraatlarını eleştirmek vatan hainliğiymiş. 4 saat fazla çalıştırılınca 'Mesailer tam ödensin' dedüğümüzde 'Sizden Allah korkusu yok' deyip bizi damgalıyorlar."

Fotoğraflar: Ekmek ve Gül

TACİZ, HIÇE SAYILMA, HER KOŞULDA İŞE DEVAM ETME

Çağrıdaki cinsiyetçilik

Öğretmenlikten çağrı merkezine uzanan bir hikayem oldu benim. Öğretmenlik yaparken bu kadar yoğun hissetmediğim işyerindeki cinsiyet ayrımcılığını belki de bu sebeple çalışma arkadaşlarıma göre daha net görebildim. Çağrı merkezi sektöründe iki farklı şirkette çalıştım. Türkiye’de nispeten daha iyi sayılabilecek koşullarda, dil bildiğim için çalışıyorum. Yine de ayrımcılık beni es geçmedi.

İngilizce hizmet verdiğim için birçok milletten insanla iletişim kurma fırsatı yakaladım. Az ya da çok her milletten erkeğin kadın sesi duyduğu gibi bağır-maya başladığını deneyimledim.

SORUN NE AYŞE'DE NE MELİS'TE

İşe ilk başladığımda sorunun bende olduğunu düşünürdüm, arkadaşlarımla sohbetlerim esnasında fark ettim ki erkek çalışanlara kimse bu kadar çok bağırılmıyordu.

Kadın arkadaşlarımla kimi, ayrımcılığın farkında olmadan, çok şiddetli tepkiler aldıklarını söylüyordu. Sonra anladım ki sorun ne bende ne Ayşe’de, Melis’te, Nurgül’de ne de Duygu’daydı. Sorun karşılarındaki kadın olduğunda kendilerini güçlü hisseden ve bu gücü buldukları her fırsatta kullanmaya çalışan zihniyetteydi. Erkek çalışma arkadaşlarımla cinsel tekliflere maruz kalmadılar hiç. Onları “yemeğe” davet etmedi kimse. Onlara “İşimi ücretsiz hallet, yatağıma gel, o parayı sana vereyim” demedi hiçbir

müşteri. Hiçbir erkek arkadaşım “Bana porno film öner” diye çağrı almadı mesela. Bizim anlattıklarımız da onlar için hep abartıydı. O çağrılarımız kalite departmanı tarafından dinlenilmesin diye dua ettik. Çünkü hem utandık hem de kaliteden düşük puan alırsak prim alamazdık.

TACİZ SADECE TELEFONUN UCUNDAN GELMİYOR

Sadece bu kadar mı? Beraber çalıştığımız arkadaşlarımız, takım liderlerimiz, eğitimler, proje yöneticileri bu denklemin içinde değil mi? Asıl mesele burada başlıyor. Çalışma arkadaşlarından veya takım liderlerinden böyle bir şey görmediklerini söyleyen arkadaşlarımla da oldu. Cinsiyet ayrımcılığını benden daha ağır yaşadığını söyleyenler de oldu.

Peki neydi yaşadığımız? Takım liderlerinizin cinsel tacizine maruz kalmaktı her şeyden önce, mesajlar almaktı. İşiniz riske girmesin diye kibar kibar reddetmeye çalışmaktı onları. Sonradan öğrendim ki kibarca reddetmek naz yapmak anlamına geliyormuş. Kabaca reddetsem peki, bana takarmıydı? Halihazırda kırılmalı egosunu bir de ben zedelemem işimi burnumdan getirir miydi? Getirirdi. Kibarca reddince de getirdi. Arkadaşımın vefat ettiğini öğrendiğimde bilgisayar başında ağlayarak çalıştım. Vicdanının işleyebilmesini bekledim günün geri kalanında izin alabilmek için. Aldığım izin de maaşımdan kesildi.

Erkek takım liderlerinin sadece ilgilendiği kadınlara daha özenli davrandığını tecrübe ettim. Her seferinde biraz

daha midem bulandı. Bir de sizinle ilgileniyorsa eğer, her hareketiniz mercek altında demektir. Bir dakika gecikmenizde dahi telefonla aranabiliyordunuz mesela. Bunların hiçbirini erkek iş arkadaşlarımla yaşamadım.

‘KADIN YÖNETİCİLERİN VARLIĞI KADIN İŞÇİLER İÇİN DESTEK OLAMIYOR’

Şirket içinde kadın olmak, en küçük eleştirinizde veya sorun bildirdiğinizde “agresif”, “sivri” veya “duygusal” olarak anılmaktır aynı zamanda. Bu yüzden daha “tatlı” yaklaşmak zorundasınız. Ve yine sadece bu yüzden kadın takım liderleri de daha sert, daha kuralcı ve daha acımasız olmak zorunda. En ufak bir anlayış veya duygu gösterisi işe uygun olmadıklarının bir göstergesi olur çünkü.

KABUL ETMEK ZORUNDA DEĞİLİZ

İşin sonunda olan hep işçi kadınlara oldu. Bunu kabul etmek zorunda mıyız? Hayır. Ben kendi hayatımda bana sunulan ile yetinmeyi hiç kabul etmedim. Bu, bana sunulanı beğenmemekten öte bir şey. Bana sunulan olanaklarla sınırlandıramazdım kendimi. Kendimi yalnızca bana sunulan küçük bir kutuda büyütme istemedim. Büyümek istediğim yeri kendim seçmek istedim. Şimdi de yine bize sunulanla yetinmeyi reddediyorum. Daha iyisini yapabiliriz.

*İletişim İş Sendikası Üyesi
bir kadın işçi
İZMİR*

Görsel: Pixabay

Aynalı modern camların ardındaki sömürü

PANDEMİDEN sonra İMES içinde yemek fabrikasında işe girdim. Dudullu OSB’de bulunan fabrikaların büyük çoğunluğuna sanayi sitelerinin günlük öğlen, akşam yemek ihtiyacını karşılayan bir işyeri. Asgari ücretle işe başladık. Yemek dağıtan araç şoförleriyle birlikte 100’e yakın işçiyle birlikte çalıştık. Oturarak ve ayakta olmak üzere saatlerce yemek malzemesi hazırlıyoruz. Yemek fabrikalarında genellikle kadın işçi alınır, el becerimizin olması sebebiyle. Tabii ki erkek usta işçiler de epey var. Yoğun emek harcamamıza rağmen karşılığında ücret artışı, primi, ikramiyesi olmayan bir iş. Sadece fazla mesai olduğunda ücretimizde çok az bir artış oluyor. İş güvencemiz yok. İşçi sağlığı ve iş güvenliği yok. Aşırı riskli bir işyeri olmasa da el parmak, el avuç içi ke-

sikleri, kızgın yağda el yanıkları, sürekli yemek kokusu ve buhardan koku duyusunda kayıplar yaşıyoruz. Öyle ki yemekten tiksindir hale geldik.

İşten geç çıkma durumlarında duraklarda taciz ve sarkıntılıkların hedefi oluyoruz. İşyerimizde Özbek kadın işçi arkadaşlarımız var. Onlara ayrıca insan onuruna yakışmayan muameleler yapılıyor. Taciz etmek, hakaret etmek bir hakmış gibi bir anlayışla yaklaşıyor onlara. SGK primlerinin yatırıldığından emin değiller. Biz bile ücretimiz ne kadar, vergi kesintisi ne kadar oluyor, sigortamız tam gün yatıyor mu bilmiyoruz.

Binanın aynalı camları, modern görünümünün arkasında sömürü gizli. Çay molası 10 dakika, yemek molası da 10 dakika, tuvalet 5 dakika. Bu

molalarda cam kenarında ancak bir sigara içebiliyorsun.

6 ayda bir zam dönemlerinde hiçbir veri göze önüne alınmayarak 100-200 lira bir zam yapılıyor. 3 yıldır çalışıyorum. Ücrete ancak 750-1000 lira arasında bir zam yapıldı. Bize sürekli “Maliyetler arttı, zor durumdayız, zor götürüyoruz” diyorlar ki zam istemeyelim.

Biz sendikali değiliz. Tüm bunlar bunun için oluyor. Konuşuyoruz, sendikali olalım, patronlardan zam isteyelim, diyoruz. Cesaretimiz var ama henüz bunu hayata geçiremedik. Bunu mutlaka başaracağız.

**İMES’te yemek fabrikasında çalışan bir kadın
Ümraniye/İSTANBUL**

Fotoğraf: Freepik

BELEDİYE İŞÇİSİ KADINLARIN ÇOCUKLARI İÇİN KREŞİN KAPANMASI:

Güneşin altında süpürge annesinin yanında...

Fotoğraf: Pixabay

Bayrama bir gün kala ikramiyeler ödendiği için kızımın ne bir plan yapabildim ne de eve bir şey alabildim. Geçen bayramda da aynı yaşandı, arife gününün son dakikasına kadar bir ödeme yapılmadığı için borçla harçla girmiştik bayrama. Bayramdan da yine borçla çıktık. Oysa yoksulluk sınırı üzerinde bir ücrete anlaşma sağlanabilseydi en azından bu bayram borç harç yapmadan kızımın yıllardır düşlediğimiz iki günlük tatili yapabirdik, yine olmadı.

KREŞ KAPALI ÇOCUKLAR MESAİDE

Temmuz ayı boyunca belediyenin İZELMAN kreşleri kapalı olduğundan küçük çocuğu olan ve bırakacak bir yeri olmayan kadınlar için daha zor bir ay olacak. Kadınlar bir ay boyunca çocuklarıyla birlikte işe gelmek zorunda kalıyor. Daha önce çare olarak yaz okullarına çocuklarını yazdıran kadınlar, artan fiyatlardan dolayı bu sene çaresiz. Masa başı çalışan kadınlar için ofisin kapalı ortamı, çocuklar için görece bir korunaklık yaratıyor ancak açık alanda çalışan (süpürge, temizlikte vb.) kadınların çocukları Temmuz sıcaklarında güneşin altında anneleriyle beraber çalışarak günlerini geçiriyor.

Kreşlerin bir ay boyunca kapalı olması, zaten yeterli kreş kapasitesinin olmamasının yarattığı sorunu katlayarak artırıyor. Bunun çözüleceği

ne dair verilen sözler ise toplu iş sözleşme süreçlerinde vaat olmaktan çıkamıyor.

Toplu iş sözleşmesi demişken her yeni TİS işçilerin biriken sorunlarını çözmeyi, yeni maddelerle ihtiyaçların giderilmesini, insanca çalışabileceği/yaşayabileceği ücret ve koşulların oluşmasını hedeflemeli. Ancak ne yazık ki Türkiye'de bundan çok uzak bir pratik sergileniyor. İşçilerin talepleri bir yana sendika yönetimleri kendilerince belirledikleri maddeleri bir kazanım gibi sunuyor, bazen öyle belirsizliklerle çerçevelenmiş maddelerle karşılaşıyoruz ki bir hak kazanımı mı yoksa bir hak kaybı mı anlamak için haftalarca temsilcilerle tartışıyoruz. Bunun en son örneğini yeni TİS maddelerinden biriyle yaşadık.

TEŞVİK Mİ CEZA MI?

Maddeye göre bir işçi bir ay boyunca hiçbir izin kullanmazsa "işe devam teşviki" almaya hak kazanacak. Madde o kadar belirsiz tarif edilmiş ki bu izinsiz zamanlara "idari izinler" de dahil gibi görülmüş ve bu yüzden idari izin kullanan

bazı işçilerden kesintiler yapılmış. İşveren ile günlerce yapılan görüşmeler sonucunda söz konusu kesintilerin iadesi sözü verilse de benzer bir kesintiyle karşılaşmak istemeyen işçiler idari izinlerini kullanmaktan kaçınıyor. Bu nedenle sendika yöneticilerine TİS süreçlerini şeffaf bir şekilde yönetmelerinin, her maddeyi tek tek tüm yönleriyle açıklamalarının işçiler açısından hayati sorumlulukları olduğunu hatırlatmak isterim.

MÜCADELE TARİHİNE SAHİP ÇIKILSIN

İZMİR Büyükşehir Belediyesine ait İZENERJİ şirketinde çalışan 7 bini aşkın işçi arasında örgütlü olan DISK/Genel-İş İzmir 2 No'lu Şube 4. Olağan Genel Kurulunu, 1 Nisan 2023'te gerçekleştirdi. Yeni yönetimin, sorunları çözmek için henüz kısa bir zamanı geçirdiğini kabul etmekle birlikte, şubenin yıllardır verdiği mücadele tarihinin mirasına sahip çıkacağını görmek isteriz. Aksine yapılan her söz ve pratik kendilerine yönelik güveni zedelerken, işçilerin bunca yıl ilmek ilmek ördüğü mücadele zeminini kaybetmesine yol açabilir. Bunun önlenmesi için yeni yönetimi ortak mücadele perspektifini kazanmaya davet ediyoruz.

İzmir Büyükşehir Belediyesinden bir kadın işçi

Çareyi kızımı işe götürmekte buldum

BEN 39 yaşında çalışan bir anneyim. 10 yaşında bir kızım var. Çalıştığım iş çok ağır değil ama yine de 10-11 saat çalışıp geri kalan zamanda ev işlerini hızlıca halledip kızıma vakit ayırmaya çalışıyorum.

17 yıldır çalışıyorum bu zor hayat koşullarında, ev ekonomisine katkı sağlamaya çalışıyorum. Eve iki maaş giriyor ama ekonomik olarak son iki yıldaki kadar zorlandığımızı hiç hatırlamıyorum. Bir çocuğumuz olmasına rağmen artan masraflar, kılık kıyafeti, okul beslenmesi, etüt ücretleri vb. hepsinin birden artması bizi çok zorladı. Enflasyondan dolayı artan fiyatlar ama aksine artmayan maaşlar... 4-5 kişilik aileler çocukların masraflarına nasıl yetiştiriyorlar?

Yaz döneminde çalışan anne olmak... Nasıl gelelim bu sorunun cevabına. Kışın okula ve etüde gidiyor kızımın. Yaz döneminde ise bir önceki senelerde yaz okuluna, kursa gönderebiliyordum. Bu yıl yaz okulu, kurs bir yana hafta sonu çocuğu bir yerden bir yere götürebilmek için cebimde en az 100 lira olması gerekiyor. Sadece yol parasını hesaplısak tabii ki... Ben de çareyi kızımı yanımda işe götürmekte buldum.

10 yaşında bir çocuğu, yaz döneminde gelişimini desteklemek için bir kursa göndermem gerekirken bütün gününü benimle birlikte işte geçirmesi ne kadar mantıklı? Bir de bunun vicdan muhasebesini yapıyorum. Yaz okulu, 25 günlükü 3 bin 600 liradan başlıyor. Asgari ücret 11 bin 402 lira olmuş. Bir meyvenin kilosu 50 liradan başlıyor. Ne yapmalıyım? Mecbur benimle işe gelecek. İşyerimde "çocuğunuzu getiriyorsunuz" diye sorun yapacak yöneticilerim yok en azından.

ÇOCUKLAR BÜYÜYOR AMA NASIL?

Çalışan annelerin çocukları araştırmalara göre daha mutluymuş diyorlar. Çok merak ediyorum hangi araştırmaya göre acaba bu? Türkiye koşullarında nasıl mutlu olabilir ki? Çalışan annenin çocuğu doğar doğmaz 'Güvenli bir yerde bakımini kim üstlenecek?' sorusuyla doğuyor. Kreş mi bakıcı mı büyükanne mi akrabalarından destek alacak bu koşullarda? Tabii ki büyükanne ve akrabalarından destek alacak. 17 yıldır çalışıyorum hep haberlerden okuyorum çalışan anneye kreş yardımı, maddi destek yardımı verilecek diye. Ama hiç alanı görmedim de almadım da. Çocuğum hastalandığında bile zar zor izin aldığımı biliyorum.

Çocuklarımız büyüyor ama nasıl büyüyorlar? Büyüdükçe masrafları da büyüyor. Çocuklarımız için daha güzel zamanlar geçireceğimiz koşullar istiyorum. Çocuğun çocuk olarak, annenin annelik duygusunun vicdan muhasebesini yapmadan umutlu günler geçirmesini istiyorum. Çalışan annelerin her yönden gelen baskıyı, sıkıntıları bırakıp çocukları için rüya gibi bir gelecek istemesi çok da uzak olmamalı. Bir anne olarak fırsat eşitliği sağlanan, zengin fakir uçurumunun olmadığı bir hayat istiyorum.

*Bir kamu işçisi
ANKARA*

Fotoğraf: Freepik

BİR DAYANIŞMA PİKNIĞINDEN NOTLAR

Eğitimde sosyalleşme hayal, meyve suyu lüks!

Gizem ÇELİK
Esenyali-İstanbul

Eğitim öğretim yılının bitmesi ile birlikte birçok okulda yıl sonu piknikleri düzenlendi. Okulların düzenlediği piknikler de istenilen uçuk ücretler yüzünden birçok veli katılmadı. Bazı öğretmenler de kendi sınıfı ile ayrı piknik düzenledi. Hem bu piknikler daha ucuz olacaktı hem de çocuklar piknik yapmaktan mahrum kalmayacaktı. Biz de veliler olarak elimizden geldiğince bir şeyler hazırlayıp toplanıp pikniğe gittik. Hepimizin emeğiyle güzel bir sofraya çıkardık ve bol bol sohbet ettik. Konu konuyu açtı, okulların düzenlediği pikniklere geldi mesele. Konuştuğumuzda velilerin bulunduğu bölgedeki piknik için kişi başı 100 lira yol parası istediklerini öğrendik. Kimisinin üç, kimisinin beş çocuğu var. “Evden bir şeyler yapıp götürüyorsunuz hem de gidilen yerde mangal yapılacak onun için ücret ödüyorsunuz” diyor kadınlar.

‘OKUL TATİL OLUNCA İŞTEN ÇIKTIM’

Tüm bu süreç bir yana kadınlar okul tatil olunca, zar zor buldukları yarım

günlük işlerden de çıkmak zorunda kalıyorlar. Bu kadınlardan biri de eşini inşaatta geçirdiği iş kazası sonucu kaybeden Hale, “Üç çocuğum var. Haydi yol parası bulup çocuklarla gittim peki nasıl karşılayayım o mangalı? Evde bir şeyler hazırlasam orada diğer çocuklar yerken benim çocuklarım da isterse ne diyebilirim? Zaten elime geçen para ortada. Çocuklar okuldayken yarım gün çalışabiliyorum. Fırsat buldukça evde boncuk işliyorum. Okullar kapandı yarım gün çalıştığım işten mecburen çıkmak zorunda kaldım, çünkü çocuklarıma bakacak kimsen yok. Benim gibi geçim derdinde olan kadınlar için okulların düzenlediği etkinliklerin ücretleri boyu-

muzu aşıyor. Bizler evde zar zor çocukların karnını doyururken okulların hiçbir şeyine katılamaz olduk. Devlet okulu diyorlar ama bizden her ay bir şeyler istiyorlar ya da ücretli etkinlikler düzenliyorlar” diyor. Diğer kadınlar da Hale’nin söylediklerine katılıyor ve kendi yaşadıklarını anlatıyorlar.

MEYVE SUYU BİLE LÜKS

Kadınlardan bir diğeri ise “Her şey o kadar pahalı ki biz evimizi zor geçindirirken çocuklarımız mecbur ikinci planda kalıyor. Ay sonu nasıl gelir diye düşünmekten yorulduk. Hele bir de birden fazla çocuk okutuyorsan daha zor oluyor. Hangisinin ihtiyaçlarına yetiş-

ceğimizi şaşırır olduk. Beslenme hazırlamak bile çok zor. Birine koysan öteki kalıyor. Biz eskiden en azından bir meyve suyu alırdık şimdi onu bile almıyoruz. Evde birkaç tepsi yaptığım poğaçayı çocuklar tüm hafta okula götürüyor. Meyve desen o ayrı konu. Kilo kilo almak hayal, bazen birkaç tane aldysam ancak onlara verebiliyorum. Ay sonunu getiremez olduk. Hatta bırakın yarım düşünmeyi, bugünü bile nasıl geçireceğiz diye düşünüyoruz. Ev geçindirmek zorlarken bir de okul ve çocukların ihtiyacı zorluğumuzun za zorluk katıyor.”

‘ÇOCUKLAR AÇ KALMASIN’

Ekmek ve Gül’ün ayrımsız tüm öğrenciler için talep ettiği “Bir Öğün Ücretsiz, Sağlıklı Yemek” kampanyasından bahsettiğimde ve okul öncesi eğitimde çocukların bu haktan yararlandığını anlattığımda birçok kadın arkadaş keşke bütün çocuklar faydalansa diyor: “Bizler de en azından çocuğum bugün ne yiyecek ne koyacağım beslenmesine diye düşünmek zorunda kalmamak? Aslında çok şey istemiyoruz sadece okulda çocuklarımız aç kalsın, diğer arkadaşının yediğinde gözü kalsın, tüm çocuklar eşit şekilde beslensin istiyoruz.”

‘Çocuklarım için bir öğün ücretsiz, sağlıklı yemek istiyorum’

MERHABA Ekmek ve Gül okurları. Ben Kartal’da iki çocuk annesi bir ev kadınıyım. Çocuklarımdan biri 3. sınıfa geçti diğeri ise iki buçuk yaşında. Burada çocuklarıma bakacak kimsen olmadığı için çalışmıyorum. Tek maaş ile geçinmek zorundayız. Yalnız olmadığımı, benim gibi birçok kadın olduğunu da biliyorum. Okullar kapandı şimdi, şanslı olanlar anneanne, babaanne yanlarına gidiyorlar. Önceden tatillere giderken şimdi hayal bile edemeyecek durumdayız. İki ay sonra okullar açılacak ve okul giderleri, ekstra masraflar için bile şimdiden para ayırmak zorundayız. Ben şanslıyım 3-4 çocuklu olan ailelerin, çocuklarının okul ihtiyaçlarını karşılaması imkânsiz.

NE SÜT NE MEYVE NE SANDVIÇ

Bir de okul açılacağı zaman kadınların genelde izlediği sabah programlarına sağlıklı, dengeli beslenmeden bahsediyorlar, gel de çıldırma. Asıl biz annelere bunu hangi parayla yapacağımızı söyleseler? Yok sütü, meyvesi, sandviçi, kuruyemişi... Liste uzayıp gidiyor. Hepsini üst üste koyup hesaplasınlar bakalım maliyet ne çıkıyor, sonra dönüp verdikleri maaşlara baksın-

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

lar. Asgari ücret ile geçinen bir aile bunların hangisini düzenli olarak alabilir? Çocuklarımızın sağlıklı beslenmesi bizim için artık lüks. Beslenme çantasından her ay bir şey azaltmak zorunda bırakılan birçok kişi var. Mesela benim çocuğumun

sınıfında o kadar zor durumda çocuklar var ki... O çocukların canı çekmesin diye kendi çocuğumun sevdiği şeyleri koymuyorum bazen. Hele yazın su bulmak bile problem oluyor. Çocuklar çok terlediği için suları yetmiyor. Parası olan kantin-

den alıyor ama parası olmayan öğretmenden çekine çekine istemek zorunda kalıyor.

EKMEKTEN BİLE VERGİ ALINIYOR

Aslında biz anneler ne mi istiyoruz? Bir öğün ücretsiz ve sağlıklı yemek. Yapılmayacak bir şey değil aslında. Ekmekten bile vergi alınıyor. Çocuklar için böyle bir bütçe ayırmak hiç zor değil. Hem çocuklar arasındaki fırsat eşitsizliği kalkmış olur hem de çocukların ve ailelerin çaresizliği biter. Ücretsiz ve sağlıklı yemek hakkı sadece anaokulları için değil, okula gidecek olan tüm çocuklar için sağlanmalı. Ekmek ve Gül’ün başlattığı “1 Öğün Ücretsiz, Sağlıklı Yemek” kampanyası sayesinde okul öncesindeki çocuklarımız bu hakkı kazandı. Şimdi sıra diğer çocuklarımızda. Bu kampanyayı kadınlar olarak hep birlikte sahiplendik ve okul okul veliler ile birlikte çocuklarımızın en temel hakkını savunduk. Gündem ne kadar değişirse değişsin biz bu kampanyayı yaşatmak durumundayız.

Karlitepe Mahallesi’nden bir kadın
Kartal/İSTANBUL

Uçuşan kayısılardan uçuşan faturalara kısa yolculuk

Berfin GÜLER
Malatya

Malatya... Kayısı ile meşhur şehir. Şehrin her tarafında bizleri kayısı heykelleri, figürleri karşıyor. Şehrin hemen girişinde yer alan sepet içinde uçuşan kayıslara depremden sonra güncelleme geldi denebilir. Uçuşan kayıslar yerini uçuşan faturalara bıraktı. Malum, deprem bölgesi hepimiz medyadan ya da yakınlarımızdan sürekli takip ediyoruz. Sorunlar katlanarak büyümeye devam ediyor. Organize Sanayi Bölgesinde bulunan tekstil iş kolunda farklı fabrikalarda çalışan işçiler için ise durum pek de iç açıcı değil.

'TEK EV, ÜÇ AİLE'

Baykan Denim'de çalışan Süreyya'nın iki çocuğu var. Depremde evi hasar aldı, baba evinde üç aile kalmaya başladılar. Eşi, çocukları, ağabeyi, yeğenleri, anne ve babası... Kaldığı yer her ne kadar uzak olsa da geçim kaygısı uzun bir aradan sonra Süreyya'yı işe dönmeye mecbur bıraktı. Ev dizme, tekrardan düzen kurma telaşı arasında bir de elektrik ve doğal gaz faturaları toplamı, 3 bin liraya yakın geldi.

"6 aya bölmüşler sağ olsunlar(!), aylık 500 lira ödeyeceğim. Bir de her ay fatura

gelecek tekrardan. Nasıl olacak bilmiyorum" diye yakınıyor Süreyya. İki çocuk, borçlar, her ne kadar baba evi de olsa kaldığı eve destek olayım derken, ay sonunu anca getiriyor.

'EVDE MAAŞ ALAN TEK BENİM, NASIL ÖDEYİYİM?'

Diğer işçilerde de durum farklı sayılmaz. Herkesin sorunları, sıkıntıları farklı. Zorluk Tekstil'de çalışan Merve'nin de evi depremden hasar almış. Başka bir ev bulmak zorunda kalan Merve, belki de Malatya şartlarında "bedavaya" ev bulmuş hissediyor kendini. Kirası 3 bin lira. Faturalar gelene kadar, az da olsa idare eden

Merve, faturalar ile tümünden geçime dair umudu kesmiş durumda. Evde tek çalışan olmanın sorumluluğu bir kenara, üstüne faturalar da eklenince, kara kara düşünmeye başlamış: "Ağabeyimle ve ablamla kalıyorum. Eve tek maaş giriyor, o da benim. Zorla ev buldum. Şimdi eski evimin faturaları toplu geldi. 2 bin 250 lira. Ben ne yapayım? Zaten bir ton masrafım oldu yeni eve çıkarken. Mecburen borç alıp bir şekilde ödeyeceğim".

'TUZU KURU' OLAN BİLE ZORLANIYOR

Belki de diğerlerine göre içlerinden en tuzu kuru olan Aysen. Tuzu kuru dediği-

me bakmayın, o da uçan fatura mağduru. Sadece evi kira değil, kendi evi ve emekli. Evi duvarlarındaki yarıklara rağmen az hasarlı. Depreme Adıyaman'da akrabasının evinde yakalandı. İlk saatler enkaz altında kaldı ama çıkabilirdi. Evde hiç kalmadığı halde 450 lira doğal gaz, 200 küsur lira elektrik faturası geldi.

HAYATIMIZA KESİLEN FATURAYA KARŞI SESSİZ KALMIYORUZ

Bu verdiğim örnekler, belki de yazabileceğim, size aktarabileceğim en kısa örnekler. Nereye gitseniz herkesin evinde fatura telaşına denk gelebilirsiniz. Depremden önce lüks yaşamıyor olsalar da en azından kalabildikleri evi olan, ocaklarında bir tencere de olsa çorbasını pişirebilen kadınlar, şimdilerde hem evsiz hem de aylardır kendilerini görmezden gelen, ötekileştiren AKP iktidarının fiyaskolarından biri olan toplu faturalar ile karşı karşıya.

Toplanan deprem vergileri, televizyonda şovlara dönüştürülerek toplanan deprem paralarının nerelere aktarıldığı da aslında da bir boyutuyla ortaya çıkmış oldu. Bizleri ekonomik krizin çemberine sıkıştırmaya çalışanlara karşı söyleyecek elbette sözlerimiz var. Depremden önce lüks yaşamıyor olsalar da en azından kalabildikleri evi olan, ocaklarında bir tencere de olsa çorbasını pişirebilen kadınlar, şimdilerde hem evsiz hem de aylardır kendilerini görmezden gelen, ötekileştiren AKP iktidarının fiyaskolarından biri olan toplu faturalar ile karşı karşıya.

DOĞUP büyüdüğüm, çocukluğumun geçtiği, benim için dünyanın en güzel şehri Hatay. Hatay'ın Yaylıca köyünde doğdum. Köyümüzde herkes birbirini tanır, sever, kimin ne sorunu varsa herkes birbirine yardım ederdi. Çocukluğumun Hatay'ı hep güzel anılarımla dolu. 24 yaşında evlenerek Hatay merkeze gelin gittim.

Köyümden çıkarken endişelerim olsa da Hatay'da yaptığım komşuluklar arkadaşlıklar benim için çok özel zamanlardı. Ermeni bir komşum vardı. Çocuklarım onların çocuklarıyla oynar, ben de komşumla çok iyi anlaşırız. Birbirimizi severdik. Kim bahçesine ne ekse birbirine ikram ederdi. Kapılarımızı kilitlemeden uyurduk. Herkes birbirini sever ve birbirine güvenirdi. Bu güzel komşuluk ilişkilerim eşimin tayininin Adana'ya çıkmasıyla son buldu. Artık Adana'da yaşıyordum ama neredeyse her hafta sonu Hatay'a gidip geliyorduk. Annemler, akrabalarım ve eski komşularıyla bağımlı hiç kopmadı.

6 Şubat depreminde Adana'da kalıyordum çok korkunç bir depremdi. Sabaha karşı şiddetli bir sarsıntı ile uyandık. Ne olduğunu anlamaya çalışırken kendimizi sokaklara attık. İlk saatlerde deprem Adana'da oldu diye düşünürken 10 il de kapsayan büyük bir deprem olduğu, Hatay'ın neredeyse tamamen yıkıldığı haberi geldi. Üstelik ailemden kimsese telefonla ulaşamadım. Biraz

Buruk bir bayram, kayıp bir şehir...

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

kendimize gelince Hatay'a gidip ailemi görmek istedim. Hatay'a gittiğimde gözlerime inanmadım. Savaş olsa bile bu kadar yıkım olmazdı. Herkes endişe içinde korkuyla sokaklardaydı. Yardım isteyenler, ağlayanlar... Yıkıntılar korkunçtu. Sokaklarını ezbere bildiğim Hatay'ı tanıyamadım. Sokak, cadde hiçbir şey kalmamıştı. Yakın akrabalarım ve komşularım dâhil 24 kişiyi

kaybettik... Uzun süre deprem korkusunu üstünden atamadım. Arama çalışmalarına katıldık. Adana, Hatay arasında mekik dokuduk.

AYLAR SONRA YIKINTILARIN ARASINDA BİR HATAY...

Kurban Bayramı'nda da annemleri görmeye gittim. Hatay'ın girişinden itibaren enkazların ço-

ğu hâlâ duruyordu. Şehir hayalet şehir gibi sokaklarda hiç kimse yoktu. Eski bildiğim, tanıdığım Hatay'dan hiçbir şey kalmamıştı. İssizlik almış başını gitmiş, insanlar iyice yoksullaşmış hâlâ büyük çoğunluk çadırlarda yaşıyor. Köylerde insanlar gündüzleri evlerinde vakit geçirip geceleri çadırda kalıyorlar. Çünkü artçı sallantılar hâlâ devam ediyor. Küçük çocuklar bile "Anne biz merdivendeyken deprem olursa ne yapacağız" diye soruyor. Herkesin psikolojisi bozuk. Sadece bizim köyde 300 eve yıkım kararı verildi.

Hatay'da bayram çok buruk geçti, kimsede bayram havası yoktu. Evlere yapılan neşeli ziyaretler mezarlık ziyaretine dönüşmüş durumda. İnsanlar saatlerce yakınlarının mezarının başında ağlayıp durdular. Her evde bir yangın, her evde bir acı vardı.

Bir araya gelebildiklerimizle sohbet konusu "Enkaz ne zaman kalkacak?", "İş bulabilecek miyiz?", "Kış geliyor, çadırlarda kalmaya devam mı edeceğiz?" gibi şeyler oldu. Çoğu kişi "Biz artık burada tesadüfen yaşıyoruz" diyordu.

Halkların uzun yıllar bir arada barış ve huzurla yaşadığı Hatay'ın eski haline dönmesi en büyük isteğim.

Hediye YİĞİT
ADANA

Kadınların yaz tatili: Rota yeniden oluşturuluyor

Okullar kapandı, yaz aylarının gelmesiyle de gelsin tatil planları... Nereye gitsek bu yıl Bodrum'a, Antalya'ya mı yoksa İngiltere'ye mi? Ne güzel olurdu değil mi? Ama daha yaşadığımız il sınırları içinde bile tatilin hayalini kuramıyoruz. Memlekete gidip gelmek bile borç harç sebebi. İşte kadınların yaz tatili böyle geçiyor...

25 yıllık çalışma hayatımda 2-3 günlük kaçışlar dışında hiç tatil yapmadım. Yevmiyeyle çalışan bir işçi olarak işe gitmediğimde yevmiye alamıyorum. Bu da evimizin ihtiyaçlarını karşılarken zorluyor.

Yıllardır küçük atölyelerde çalıştım. İşyerim eve yakın, çocuklarım evde yalnız. Başlarına bir şey gelirse hemen yetişeyim diye tercih ettim yakın atölyede çalışmayı. Büyük bir işyerinde çalışmış olsaydım senelik iznim olurdu. Maaşımdan kesilmediği için sorun yaşamazdım.

Tatil yapmak istersem en az iki yıl önceden plan yapmam gerekiyor. Mutfağın, yemekten, içmekten kısıyoruz. Kısacak başka bir şeyimiz kalmadı. Uygun olsun diye bir yıl önceden kalacağımız yeri tutuyoruz.

Parça başı iş aldık bu bayramda çalıştık eşimle. Borcumuz var. Çocuklar gezmek istedi ama götüremedik bir yerlere.

Çok param olsaydı yurt dışına gitmek isterdim. Her ülkeyi gezmek isterdim. Bunların hayalini kurmak bile zor bizim için.

30 yıldır çalışıyorum. Hayatım boyunca 5-6 kez denize gidebildim, tatil benim için bundan ibaret. Çalışmadığım bayramlarda yol parası ve harçlığı denkleştirirsem köye gittim, benim tatilim bu.

Borçlarım olmasa ne pahasına olursa olsun yıllık iznimi kullanırdım. Üç yaşındaki çocuğum bana ihtiyacı var. Onunla vakit geçirmek istiyorum. O beni çok özleyiyor ben de onu.

Hem doğası olan hem de plajı olan bir yerde tatil yapmak isterdim. 15 gün güzel anılar biriktirebilmek isterim. Fotoğraflar çekip çocuğuma anılar bırakmak isterim. Dinlenmek için bile vaktimiz yok

Mutfağa 15 günde bir sebze, meyve giriyor. Bir ay içerisinde çocuk 3-4 defa isterse ben bir defa alabiliyorum istediğini. Kıyma alıyorum çocuk için, eşimle biz etli yemek yemiyoruz, çünkü yetişmiyor.

Neden hiçbir şey alamıyor, giyinemiyoruz? Ben neden bayramda güzel şeyler alıp giyinemiyorum? Atölyedeki parçalardan kendime tişört diktim bayramda giyinmek için.

Çalışan kadınların tatil yapması hayal, hele hizmet sektöründe çalışıyorsan bayramda izin dahi kullanamıyorsun. İnsanları öyle bir duruma getirdiler ki kendi memleketlerine gitmeyi bile tatil ya da lüks bir hayat sanıyorlar. Öyle bir duruma geldik ki emeğimizin karşılığı olan ücreti elimize alamaz olduk. Bizleri kredilere, faizlere köle yaptılar. Memleketim Giresun'a otobüsle gidiş parası 500 lira, memleketlerimize dahi gidemez olduk maalesef...

SANDVIÇSİZ TATİL GEÇMEZ

TATİL yapmak için gereken maddi kaynaklara sahip olmamak, öğrencileri tatil yapma konusunda fedakârlık yapmaya zorluyor. Bir öğrenci olarak tatil için yaptığım en büyük fedakarlık sosyal hayatım. Temel ihtiyaçlarımı karşılayarak yaşamak, tatil yapmak için para biriktirebilmemin tek yolu. Yine de tatil yaparken tatilin büyümesine kapılmak yerine, hesapları dengelemek ve günlük hayatın gereksinimlerine odaklanmak zorunda kalıyorum. Yani, tatil yaparken de sadece temel ihtiyaçlarımı karşılayabiliyorum. Semel ihtiyaçlarımı karşılayabiliyorum. Seyahat ederken en büyük bütçe konaklama için ayırmak gerekiyor ama tatil yapmak isteyen arkadaşlara çok güzel bir uygulama önerim var. Seyahat etmek isteyenler, yerel ev sahipleriyle iletişime geçerek ücretsiz bir şekilde evlerinde misafir olabildikleri uygulamaları düşünebilir. Profil incelemesi, referanslar ve güvenliği de göz önünde bulundurmaya gerekmiyor tabii. Bunun dışında, verebileceğim en iyi tüyo gezerken sandviç, konserve gibi daha düşük ücretle alabileceğimiz, besin değeri yüksek gıdalar tüketmek. Hatta benim bir mottom var: "Everywhere is cheap when you eat sandwiches!" (Sandviç yediğinde her yer ucuzdur.)

Edanur ŞİRİN
BURSA

Görsel: kstudio/freepik

HAKLARIMIZ VAR: YILLIK İZİN HAKKIMIZ!

Av. Sevil ARACI

YILLIK izin hakkı yasalarda nasıl yer alıyor? Bu hakkımızı kullanırken bilmemiz gerekenler neler? Dilerseniz bu soruların yanıtlarına bakalım.

Yıllık izin hakkı, işçi hakları ve çalışma koşullarının düzenlenmesine bağlı olarak ortaya çıkmış, işçilerin örgütlü mücadelesinin sonucunda kazanılmış bir hak. Yasalarımızda yıllık izin Anayasal bir hak olup detayları ise 4857 sayılı İş Kanunu çerçevesinde düzenlenmiştir.

Anayasa'nın 50'nci maddesinde, "(...) Dinlenmek, çalışanların hakkıdır. Ücretli hafta ve bayram tatili ile ücretli yıllık izin hakları ve şartları Kanunla düzenlenir" şeklinde izin hakkı genel olarak tanımlanmıştır.

KAÇ GÜN İZİN?

4857 Sayılı İş Kanunu'nda ise yıllık izin detayları düzenlenmiştir: "Madde 53-İş yerinde işe başladığı günden itibaren, deneme süresi de içinde olmak üzere, en az bir yıl çalışmış olan işçilere yıllık ücretli izin verilir. Yıllık ücretli izin hakkından vazgeçilemez. Niteliklerinden ötürü bir yıldan az süren mevsimlik veya kampanya işlerinde çalışanlara bu Kanun'un yıllık ücretli izinlerine uygulanmaz.

İşçilere verilecek yıllık ücretli izin süresi, hizmet süresi;

a) Bir yıldan beş yıla kadar (beşinci yıl dâhil) olanlara on dört gündür,

b) Beş yıldan fazla on beş yıldan az olanlara yirmi gündür,

c) On beş yıl

(on beşinci yıl dâhil) ve daha fazla olanlara yirmi altı gündür, az olamaz. Yer altı işlerinde çalışan işçilerin yıllık ücretli izin süreleri dörder gün artırılarak uygulanır.

Ancak 18 ve daha küçük yaşta işçilerle ilgili ve daha yukarı yaşta işçilere verilecek yıllık ücretli izin süresi yirmi gündür az olamaz.

Yıllık izin süreleri, iş sözleşmeleri ve toplu iş sözleşmeleri ile artırılabilir."

İŞVEREN YILLIK İZİNİ BÖLEMEZ

İş Kanunu'nun 56'ncı maddesinde yıllık izinlerin ne şekilde kullanılacağına ilişkin detaylar yer alıyor.

✓ Buna göre yıllık ücretli izin işveren tarafından bölünemez. Yıllık izni sürekli bir şekilde verilmesi zorunludur. Ancak, 53'üncü maddede öngörülen izin süreleri, tarafların anlaşması ile bir bölümü on günden aşağı olmamak üzere bölümler halinde kullanılabilir.

✓ İşveren tarafından yıl içinde verilmiş bulunan diğer ücretli ve ücretsiz izinler veya dinlenme ve hastalık izinleri yıllık izne mahsup edilemez.

✓ Yıllık ücretli izin günlerinin hesabında izin süresine rastlayan ulusal bayram, hafta tatili ve genel tatil günleri izin süresinden sayılmaz.

✓ Yıllık ücretli izinleri iş yerinin kurulu bulunduğu yerden başka bir yerde geçirecek olanlara istemde bulunmaları ve bu hususu belgeleriyle koşulu ile gidiş ve dönüşlerinde yolda geçecek süreleri karşılamak üzere işveren toplam dört güne kadar ücretsiz izin vermek zorundadır. İşveren, iş yerinde çalışan işçilerin yıllık ücretli izinlerini gösterir izin kayıt belgesi tutmak zorundadır.

Anayasa'nın 50'nci ve İş Kanunu'nun 53'üncü maddeleri uyarınca kullanılmayan izinler hiçbir şekilde silinemez ve tamamı bir sonraki döneme aktarılır.

İş Kanunu 59'uncu maddesine göre "İş sözleşmesinin, herhangi bir nedenle sona ermesi halinde işçinin hak kazanıp da kullanmadığı yıllık izin sürelerine ait ücreti, sözleşmesinin sona erdiği tarihteki ücreti üzerinden kendisine veya hak sahiplerine ödenir. Bu ücrette ilişkin zaman aşımı iş sözleşmesinin sona erdiği tarihten itibaren başlar."

Görsel: ibrandify/freepik

Görsel: Sophie Backes/Unsplash

BİR RÜYANIN ÖTESİNDE: HER YIL TATİL HAYAL MI?

1936'da kabul edilen SSCB Anayasası ile işçilerin "tatil ve dinlenme hakkını" güvence altına almıştı. Dünyada 8 saatlik çalışma saati uygulamasını getiren ilk ülke olan SSCB, bu hakkı 7 saat çalışma sınırıyla iş başı yapan her işçiye tanıyor, bu hakkın süresi de yapılan işin zorluğuna ve tehlikesine göre belirleniyordu. Emek Yasası'nda bir çalışma yılı (11 ay) çalışan işçiler için net 28 ücretli yıllık izin günü hakkı tanınmaktaydı. Mesleklerin zorluk ve tehlike seviyelerine göre yapılan değerlendirmelerle bu süre 3 veya 7 gün arasında ek izin hakkı ilave de edilebiliyordu. Bu yıllık iznin en büyük özelliği de bildiğimiz anlamda, yurt-

taşlarına tatil yapma imkanlarını sağlamasıydı.

Sovyetlerin pek çok noktasında sanatoryum adı verilen sağlık öncelikli dinlenme merkezleri, işçilerin psikolojik ve fiziksel olarak kendilerini yenilemelerini ve böylece iş başı yapmalarını amaçlıyordu. Fiziksel egzersizlerin sıkça yapıldığı merkezlerde çalışanlar kaldıkları süre boyunca doktorlar tarafından hazırlanan besleyici bir diyet programı uygulamaktaydı. İşçiler bu sağlık merkezlerinde termal sularda yüzebiliyor, detoks çamurlarla masaj yaptırabiliyorlardı.

Sovyetler'de çocuklar için daha farklı ve zengin tatil alternatifleri de mevcuttu.

Görsel: rawpixel.com/freepik

Müzik tarihimizin ilk kadın efsanesi: Denizkızı Eftalya

Sevda AYDIN

Müzikolog Bilen Işıktaş, “Boğaziçi’nin Büyülü Sesi-Denkızı Eftalya” kitabıyla 84 yıl önce hayatını kaybeden ilk kadın assolistimiz Denizkızı Eftalya ile bizleri yeniden buluşturdu. Kitap Eftalya’ya dair ilk kapsamlı biyografi araştırması olurken, döneme dair her yerde bulamayacağımız pek çok toplumsal dönüşümün belgelerle kaydını tutuyor.

Denizkızı Eftalya, 1891 yılında İstanbul’un Büyükdere ilçesinde dünyaya gelir. Asıl adı Atanasi Yeorgiadu’dur. Rum bir ailenin çocuğudur. Savaşların yaşandığı dönemde büyür. Eftalya’nın babası Yorgaki Efendi müziği seven bir jandarma subayıdır.

İstanbullular, dönemin kasvetli havasını Boğaziçi’nin eğlence hayatına karışarak dağıtır. En önemli müzisyenler eserlerini Boğaziçi’ne açılan sandallarda icra eder. Yorgaki Efendi de pek çok İstanbullu gibi bu sandallarda yükselen şarkıları dinlemek için iner Boğaziçi’ne. Kızının sesini keşfettiğinde büyük bir heyecan duyar ve Eftalya’yı yanına alıp şarkılar söylemesini sağlar.

Cumhuriyet’in ilk yıllarına gelinen bu süreçte toplumsal olarak yaşanan tüm değişimlerin tanığı olan Eftalya, ilk kadın assolist olmayı başarır. 1928 yılında Pathe Gramofon ile bir anlaşma yapar. Paris’te yapılacak kayıtlarda

Denizkızı Eftalya’ya, piyanist Yorgo Bacanos ve kemençeci Aleko Bacanos eşlik eder. Ayrıca burada Le Petit Journal salonunda konserler de verirler. Orada ilk kez Denizkızı Eftalya olarak sahneye çıkar. Konserler büyük ilgi görür, şöhreti dünyanın dört bir yanına yayılır. Kemani Sadi Işlay’la tanışması, ömrü boyunca sürecek bir evliliğe dönüşür.

İLHAM KAYNAĞI EFTALYA...

Kitapta çeşitli kaynaklardan Eftalya’nın biyografisiyle beraber, dönemin sanatçılarına yönelik siyasi bakış da ele alınıyor. Eftalya’nın gayrimüslim kadınlar başta olmak üzere sanatçılara özgürlük ve sanatsal üretim alanı yaratmaları bakımından öncülük ettiği vurgulanıyor. Yarattığı ilhamla başta Safiye Ayla gibi pek çok kadın assolistin doğmasına vesile olur.

Müzik tarihimizin ilk efsanelerinden biri olan Denizkızı Eftalya, bin 36 yılında Şirket-i Hayriye’nin (Şehir Hatları) Boğaz’da hayatı canlandırmak için düzenlediği gecede sahne alır. Boğaziçi’nde serin havaya rağmen uzun süre saz heyetiyle şarkılarını söyler. O gece üşüyen Eftalya bir daha toparlanamaz ve son konserini başladığı yerde, Boğaziçi’nde verir.

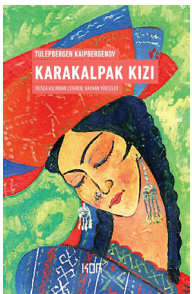
Eftalya’yı daha önce dinlemeyenler için bir tanışma şarkısını ekliyorum:

Kolaj: Canva

Kız kardeşliğin sıcaklığını, başka bir dünyanın yakınlığını anlatan kitap önerileri

Bu ay elinizden bırakamayacağımız kimi kendimizden bir şeyler bulacağımız, kimi belki hayalini bile edemediğimiz yaşamların gerçek olabileceğini bize gösteren kitap önerilerimiz var. Özellikle de kutuplaşmanın arttığı bir dönemde kız kardeşliğin sıcaklığını, dayanışmayı daha çok hissetmek çok daha büyük bir ihtiyaç. Gelecek kaygımızın büyüdüğü bugünlerde başka bir yaşamın rüya olmadığını hatırlayalım istedik. Kitap önerilerimizle bu ihtiyaçlarımızın birazını bile olsun bulabilmeniz umuduyla...

DEVİRİMİN HAYAT BULMASI MÜCADELESİ: KARAKALPAK KIZI

Yazar: Tulepbergen Kaipbergenov
Yayınevi: Kor Kitap
1900’lerin başı... Rusya’da devrim oluyor...

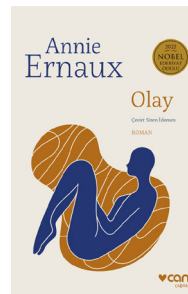
Ve bir Karakalpak kadının, beraberinde bir Karakalpak köyünün kaderi değişiyor... Cumagül kucağında çocuğuyla sokağa atılır bir gün... Bu anneden kızı geçen bir kader değildir aslında. Bunun değişebileceğini, odun satmak için kasabaya gittiği ilk gün, tesadüfen duyduğu miting konuşmalarından öğrenir Cumagül: Kadınlar da erkeklerle eşit haklara sahiptir.

KIZ KARDEŞLİĞİN ÖMÜRLÜK HİKAYESİ: NAPOLİ ROMANLARI

Yazar: Elena Ferrante
Yayınevi: Everest
Napolî Romanları, “Benim Olağanüstü Akıllı Arkadaşım, Yeni Soyadının Hikayesi, Terk

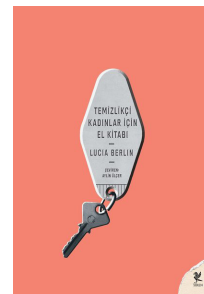
Edenler ve Kalanlar ve Kayıp Kızın Hikayesi” olmak üzere 4 kitaptan oluşuyor. Hiç gözünüzde büyümesin! İlk cildi elinize aldıktan sonra son cilde nasıl geldiğinizi fark etmiyorsunuz bile. Her bir kitabın her bölümü ayrı bir yazı konusu. Bu nehir roman serisi her kadının kendinden bir şey bulacağı bir yakınlığı hissettiriyor.

DÖNÜŞTÜRÜCÜ BİR ‘OLAY’

Yazar: Annie Ernaux
Yayınevi: Can Yayınları
Sene 1963. Fransa’da kürtaj hâlâ yasadışı, telaffuz bile edilemeyen bir kelime. Bir üniversite öğrencisi, hamile olduğunu öğrenir ve dünyası

başına yıkılır: Bu hamilelik, kendisinin ve ailesinin toplumsal başarısızlıklarının damgası olacaktır. Buna engel olmak isteyen genç kadın, hamileliğini yakınlarından gizleyerek çaresizce bir çözüm yolu aramaya girişir. Ernaux, bireysel ve politik açıdan dönüştürücü bir “olay”dan, tarihin dışlanmış kadınları için edebî bir tanıklık alanı açan son derece kesin, kısılmaması mümkün olmayan bir ses çıkarıyor.

ZAAFLARIYLA, TÜM HAKİKATLERİYLE: TEMİZLİKÇİ KADINLAR İÇİN EL KİTABI

Yazar: Lucia Berlin
Yayınevi: Siren Yayınları
Otobüs durakları, acil

servisler, bakımevleri, rehabilitasyon merkezleri, okullar, çamaşırhaneler, oteller... Berlin’in öykülerinin çoğunda genç ya da yaşlı kadınlar var, çalışan kadınlar, hayatta kalma mücadelesi veren kadınlar, dünyanın yükünü sırtlansalar da kolayca unutulmuş kadınlar. Coşku ve hayal kırıklıklarıyla mucizevi anların toplamından oluşan sıradan yaşamlar, arayışlar, hatırlayışlar...

Kapitalizm neden cinsel yönelimimize bile karışır?

E.Ava

“*Aile kurumunu kurtaracağız, dinlere saygılı olacağız. Dini gelenegimizi savunurken ve geleneksel değerlerimizi koruma altına alırken, cinsiyet eksenli ideolojiyle de savaşaacağız*” diyordu Brezilya'nın sabık başkanı Katolik Bolsonaro.

Hatta biraz daha geriye gidelim. Nazi Almanya'sında eş cinsel organizasyonlar, barlar, kulüpler, yayınlar kapatılıp yasaklandı. Naziler kendilerinden önce yürürlükte olan eş cinselliği suç sayan ceza kanununun 175. maddesini çok daha ağır-laştırdılar. 1933-45 yılları arasında 100 binden fazla eş cinsel olduğu iddia edilen kişi tutuklanmış, bunların arasından 15 bin kadarı da toplama kamplarına gönderilip orada katledilmişti. Naziler, Almanların üreme potansiyelini azaltan her şeyi bir tehdit olarak görüyordu. Bundan yola çıkarak 1936'da polis kurumu bünyesinde Kürtaj ve Eşcinsellik- le Mücadele Bürosu kurulmuştu: “*Polis, Almanya'nın ahlâki yapısı için tehlikeli görünen herkesi önleyici gözetim altına ve duruşmasız hapsedme yetkisine sahiptir. Buna ek olarak, eğer polis eşcinsel davranışlara devam edeceklerini düşünüyorsa tahliye edilen eşcinsel mahpuslar tekrar tutuklanıp toplama kamplarına gönderiliyordu.*” Aynı dönemlerde “*Beşikleri boş duran halklar imparatorluk kuramazlar*” diyordu faşizmin beşiği İtalya'da Mussolini.

BİR 'KUTSAL AİLE' MESELESİ

Yıllardır “kutsal aile” mefhumu tarihte köşe bucak yayılmış, kadınların bastırılması ve heteroseksüelliğin “aile” kavramı içinde esas norm olarak kabul edilmesi de bir yönüyle bu noktaya bağ-

lanmıştır.

Sınıflı toplumların ortaya çıkmasıyla birlikte çocukların bakımı ve ev içi işler toplumsal bir iş olmaktan çıkarak ailenin içinde de kadının vazifesi haline geldi. İlk sınıflı toplum olan köleci toplumdan bu yana bütün sınıflı toplumlarda kadının, ezilen bir cinsiyet olması, toplum ve aile içerisindeki ikincil ve eşitsiz konumu devam etti ve diğer önemli noktalardan biri ise ailenin anne (kadın), baba (erkek) ve çocuklardan oluşmasını da norm ve “gerekli” kıldı.

Ta ki günümüz kapitalizm düzene gelene kadar. Kapitalizm çağında bu eşitsizlik daha da derinleşti. “Kapitalizm ile ataerki arasındaki kritik ilişki, ‘yeniden üretim’ üzerinden kurulmaktadır. “Yeniden üretimin ‘locus’u hâlâ ve büyük ölçüde ailedir” diyor Engels.

İçinde bulunduğumuz kapitalist üretim biçimine sahip toplumda bu üretimin kendini yenilemesi için üretici güçlerin de kendini yeniden üretebilmesine ihtiyaç duyar. Kapitalistlerin üretimlerini sürdürmeleri için emek gücüne sürekli ihtiyaçları vardır. Emek gücünün de ertesi gün üretime katılması için kendini yeniden üretmesi gerekir.

Sermayenin yeniden üretimi süreci emek gücünün yeniden üretimini zorunlu kıldığından ve üretim ile yeniden üretimin birbirinden ayrılmaz şeyler olduğundan dolayı ataerki normlar da kapitalizmin bir özelliği olarak ortaya çıkar. Kapitalizmi etkileyen ayrı bir sistematik yapı olarak değil. Yani kısacası kapitalizm ataerki karaktere sahiptir. Öte yandan sermaye ve devletler gelecekteki emekçi nesillerin

üretimine ihtiyaç duyar, sömürülmeye uygun emek gücünün de ortaya çıkması için “aile” kavramına bel bağlar.

'VAR OLMA' MÜCADELESİ

Bu tablonun özü sistemin içindeki üretim ilişkileri ve dinamikleri gereği değişkenlik göstermez. Hatta ekonomik krizler, siyasi krizler döneminde sermayenin kendini korumak için baş koyduğu faşizm dönemlerinde kapitalistlerin ilk sarıldığı tablo olur. LGBTİ'ler de yıllardır bu sistemde bir “var olma” mücadelesi veriyorlar. Neden mi? Çünkü kapitalist üretim ilişkilerinin içinde birbirine bağlı olan üretim ve yeniden üretim sürecinin içinde sermaye norm saydığı “heteroseksüel aile” yapısına ihtiyaç duyar.

Faşizme doğru yol alınan dönemlerde ise siyasi ve ideolojik söylemler gibi, LGBTİ'lere karşı aile mefhumu argümanı da sıfırdan yeni görüşler şeklinde üretilmez, var olan sağ burjuva argümanları en uç noktalarına götürülür. Örneğin; din, toplumun devlete karşı örgütlenmesine karşı kutuplaşma ve düşmanlık yaratma, kapitalist üretimin devamı için “kutsal aile” argümanına sarılma.

Aslında kitlelerin aldatılmasında çok rahatlıkla suistimal edilebilecek bir konudur aile. Bu yüzden bunun üzerinden kutuplaşma politikası üretmek kapitalistlerin işine gelir. Kapitalistler bu argümanı da tıpkı göçmen karşıtlığı gibi kulla-

narak ezilen kitlelere yaşadıkları sorunların kaynağı olarak yanlış hedefler gösterir. Amaç kitlelerin yaşadıkları sorunların kapitalizmden kaynaklandığını görmesini engellemektir. Aile, din, milliyetçilik, muhafazakârlık ve bunların toplumun oluşturduğu bütün öğeler üzerinden toplum yapay şekilde kutuplaştırılır, birbirine düşman edilir. Böylece toplumun sınıflara bölünmüşlüğü, sınıf karşıtlıklarının, derinleşen sınıfsal çelişkilerin üzeri örtülmüş olur. Yani aslında kitle tabanı örgütlenir, seferber edilir, ona öfkesini üzerine boşaltacağı bir hedef sunulur.

KAPİTALİZMİN HEDEFİ SAHTE DÜŞMANLAR YARATMAK

Evet aslında “*LGBT'yle birlikte aile yapımızı dejener ediyorlar*” diyen Türkiye Cumhurbaşkanı Erdoğan ile “*cinsiyet eksenli ideolojiyle de savaşaacağız*” diyen Brezilya'nın sabık başkanı Katolik Bolsonaro aynı dilden konuşuyor. Onlara Ortodoks Putin de Hindu Modi de eşlik ediyor. Orban'dan Duterte'ye, Trump'tan İtalya Başbakanı Meloni'ye kadar yükselişte olan tüm sağ liderler “toplumsal cinsiyet eşitliği”ne karşı savaş açıyorlar.

Göçmen karşıtlığı, kürtaj karşıtlığı gibi yaygınlaşan argümanların yanı sıra LGBTİ düşmanlığının da fazlasıyla öne çıktığını görüyoruz. Heteroseksüellik dışındaki tüm yönelimler toplumun yapısına dönük ciddi bir tehdit olarak sunuluyor. Aslında tipik bir kapitalist demagoji kullanılarak, insanların kendilerini kuşatılmış hissetmeleri, büyük bir “komplo” varmış gibi görmeleri sağlanıyor. Toplumun yarılmak, sahte düşmanlar yaratmak, öfkeli yığınlara tepkisini boşaltacağı savunmasız hedefler göstermek, kapitalizmin her zaman baş vurduğu temel yöntemlerden biri. Bu yüzden bu sistemin içerisinde kimi sevip kimi sevmeyeceğimize, cinsel yönelimimizin ne olması gerektiğine bile sistem karar vermeye çalışır.

Tam da bu nedenle kapitalizme karşı mücadele sadece kimlikler mücadelesiyle sınırlanmış bir temelde yürütülemez. Burjuvazinin kurduğu tuzağı bozmanın yolu tüm ezilen toplum kesimlerinin sorunlarını işçi sınıfının kapitalizme karşı mücadelesinin bir parçası haline getirmektir.

Görsel: Canva

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

'Artık kimseye muhtaç olmayacağım'

Zeynep, 42 yaşında. Urfalı 8 çocuklu bir ailenin 6 erkek 2 kız çocuğundan en küçük olanı. Ailesi çok uzun yıllar öncesinde Adana'ya gelip yerleşmiş. Zeynep ve tüm kardeşleri Adana'da doğmuşlar neredeyse tüm akrabalar Adana'da yaşıyor. Zeynep'in babası uzun

yıllar aynı mahallede muhtarlık yapmış. "Muhtarın kızı okumalı" deyip iki kızını da liseye kadar okutmuş. Annesi bir gün aralarında sadece bir yaş olan ablası Remziye'ye "Urfa'dan amcanızın oğlu sana görücü gelecek" deyince Remziye günlerce ağlayıp annesine yalvarmış.

"Anne evlenmek istemiyorum onu hiç tanımıyorum" demesi kâr etmemiş ama annesi Remziye'nin yalvarmalarına daha fazla dayanamayıp "Tamam o zaman haber saldılar hayır demek olmaz gelip görsünler sadece" demiş. Sonrasını ise Zeynep anlatıyor...

yaçlarını al sonrasına bakarız" dedi. Derken bir ay iki ay oldu ve eylülde hazirana kadar tüm okul sezonu çalıştım.

SAHIPLENDİRİLMEMEYE DEĞİL DESTEKLENMEYE İHTİYACIMIZ VAR

İlk başlarda çok zorlandım, ama insanın kendi parasını kazanması onu özgürce harcaması çok büyük keyifmiş. Ben sadece annem ablamlarla görüşürdüm, okulda iş arkadaşlarım oldu. Öğretmenlerle arkadaşlıklarım oldu, hepsi hikâyemi biliyordu. Her zaman her konuda bana destek oldular. Kadınlar bana hep iyi davrandı. Kendimi artık çok farklı hissediyordum. İşe ilk başladığımda aldığım maaş bana çok yüksek geldi, ama zamanla yaptığım işi harcadığım emeği düşününce asgari ücretin çok az olduğunu anladım.

Son yapılan zamlarla artık hiç geçinemiyordum. Temmuzda yapılan zam da elimi rahatlatmayacak. Çocukların üçü de okula başladı. Bugüne kadar hep AKP'ye oy verdim ancak son seçimde vermedim. "Kadınları sahiplendireceğiz" söylemi beni çok kızdırdı. Kadınları sahiplendirmek yerine biz kadınlara daha çok destek sağlanmalı. Ben artık kimseye muhtaç olmak istemiyordum. Çocuklarının babası 5 yıldır yurt dışından gelmiyor, geldiği zaman boşanacağım. Kendi ayaklarımın üstünde duruyordum, okulların kapanması ile işsiz kaldım. Devlet böyle sezonluk işçilere başka iş imkânı sunmalı.

Okuldaki öğretmenlerin desteği ile okumaya başladım. Artık çalışmaktan korkmuyorum, çalışmayı seviyorum. Kadınların desteği ile kendimi daha güçlü hissediyordum.

ABLAMLAMA havalara uçtuk. Ablam evlenmeyeceği için, ben de ablamdan ayrılmayacağım için mutluyduk. Sonunda görücüler geldi, büyükler selamlaşip sohbet başladılar. Biz mutfakta yemek hazırlıyorduk, sonra sofrayı kurduk. Herkes oturup yedi. Konu hiç açılmadı için biz de çok sevinçliyiz. Ertesi gün ablama "Biz seni verdik" dediler. Ablamla şoke olduk. Annem "Seni gördüler artık seni onlara vermek zorundayız" dedi, ablam zorla evlendirildi.

Ben babamın en küçük çocuğu, biraz da kıymetliydim. Benim başıma gelmez, beni zorla evlendirmezler diye düşünüyordum. Mahallede biri ile bakışıyorduk zamanı gelince gelip beni istemesini hayal ediyordum. Hiç konuşmadık, anlamadık, uzaktan bakışmalar, gülümsemeler o kadar. Olmaz dediğim oldu, küçük amcamın oğlu bana talip oldu. Evde her gün kavga, ben karşı çıktıkça şiddetin dozu artıyordu. Bu sefer "Neden evlenmek istemiyorsun, yoksa bilmediğimiz bir şey mi var?" denilmeye başlandı. Şiddetin dozu artınca tamam demek zorunda kaldım. Amcamın oğlu gelip beni istedi, nişan düğün derken evlendik.

İlk oğluma hamilelik, annelik duygusunu tatmam 2. ve 3. çocuk derken yıllar geçti. Kendimi evime, çocuklarıma adamıştım. Üç oğlumla geçim derdimden başka hayattan bir beklentim yoktu. Her işe ben koşuyordum. Eşim bana hiç yardımcı olmaz, iş olursa çalışır, iş olmazsa çalışmaz. Bir gün hastaneye gittim dediler ki "İlaçlarını ezaneden alacaksın", ne kadar sevindim anlatamam.

Bir gün eşim yurt dışında çalışmaya gideceğini söyledi. O da biz de çok sevindik, artık biraz yüzümüz gülecek, rahata kavuşacağız dedik. Aylarca yurt dışına gitmesini bekledik, bu süre zarfında hiç çalışmadı, her an haber gelebilir diye evde oturdu, borç gırtlığa kadar geldi. Herkese ilk maaşıyla hepsini kapatacağız deyip durduk. Derken sonunda haber geldi. İşlemlerin ardından yurt dışına çalışmaya gitti. Ben biraz rahata kavuşacağımız için sevinçliydim, çocuklar babalarının yokluğunda hep üzgünlerdi. İlk günler sürekli çocuklarla görüntülü konuşuyordu giderek bu görüşmeler seyrekleşti ve bir gün bizi telefonundan engellediğini

fark ettik. Çocuklar üzülmesin diye telefonunu düşmüş kırılmış diye geçiştirmeye çalışıyordum ama ne olduğu hakkında bir fikrim yoktu. Sonunda öğrendik ki orada başka birisi ile birlikte yaşamaya başlamış, Türkiye'ye de dönmek istemiyormuş. Giderken bıraktığı borçlar, bizim yaptığımız yeni borçlar... Çocukların karnını doyurmak her gün daha zorlaşıyordu. Ailemin desteği ile ayakta durmaya çalışıyordum ama nereye kadar... Sonunda "Sizin yüzünüzden, zorla evlendirdiniz beni" dedim. Diyecek bir şeyleri yoktu demediler de zaten.

AĞLAYA AĞLAYA TUVALET TEMİZLEMELER...

Sağdan soldan destekle nereye kadar gidecekti? Eşe dosta haber saldık, o güne kadar hiç çalışmamıştım, çalışmak beni korkutuyordu. Şimdi tam rahat edeceğimi düşündüğüm zaman çalışmak durumunda kalmak zoruma gidiyordu. Sonunda bir iş haberi geldi. Okulda temizlik görevlisi olarak çalışacaktım. En yakın arkadaşım Filiz bu işi ayarlamıştı. Sürekli beni cesaretlendiriyordu: "Kendi paranı kazanman önemli, ayaklarının üzerinde durmalısın, kocanı beklemenin

Yalanlar mahallelerde nasıl örgütleniyor?

Adile DOĞAN
Pendik-İstanbul

Her yönüyle farklı olan 2023 seçiminin yansımaları ve tartışmaları devam ediyor. Gerek seçim kampanyası sırasında gerek sonrasında yaşananlar gündemi sıcak tutmaya devam edecek gibi. Geçtiğimiz günlerde Yeniden Refah Partisi Genel Başkanı Fatih Erbakan'ın üç yıl önce katıldığı bir programda çocuk yaşta evliliklere dair yaptığı konuşma yeniden gündem oldu. Çocuk yaşta evliliği savunan Fatih Erbakan'ın şu an bir milletvekili sıfatının olduğunu düşündüğümüzde gelecekte biz kadınları neler beklediğini de az çok tahmin edebiliyoruz. Seçim sonrası kutuplaşmaya neden olanlar halen bu tavırlarına devam ediyorlar.

Seçim kampanyası sırasında tüm gerici güçleri etrafında biriktiren Cumhuriyet İttifakına “neden oy verilmemesi” gerektiği tartışmaları sırasında AKP'ye inanmış kadınların ısrarla HÜDA PAR ve Yeniden Refah Partisi için söylenenlerin “yalan olduğunu” söylemekteki ısrarlarına tanık olduk. Çevrelerindeki diğer kadınları ikna etmek için çok büyük çaba gösterdiklerini hatta alenen yalan söylediklerini nabza göre farklı şerbet verdiklerini gördük. Cumhuriyet İttifakı içerisinde yer alan partilerin tamamının kadın haklarına çok saygılı ol-

Fotoğraf: MA

duklarından şu ana kadar kadınlara dönük birçok hak tanındığından bahsederken yaşanan olumsuzlukların ise inançsız erkek ve kadınlar yüzünden olduğunun propagandasını yaptılar: “HÜDA PAR ve Yeniden Refah bunun için varlar. Onların engin bilgilerine çok ihtiyaç var Mecliste. Müslüman bir ülkede olması gerektiği gibi yaşanacak. Bu konuda kendilerini taktir ediyoruz. Kadın kadınlığını bilirse erkek de erkekliğini bilirse ortada ne şiddet kalır ne de başka bir şey.”

“Kadın, kadın gibi davranmalı” diyerek aslında şunları söylüyorlar: “Kadınlar öyle her şeye karışmayacak, elini eteğini erkeğin işinden çekecek. Güler yüz-

lü ve itaatkâr olacak. Altın almayı bilecek. Çalışması erkeğinin rızasına bağlı olacak. Öylelikle kocasının sevgisini hak edecek. En ufak tartışmada boşanacağım demeyecek. Zaten Medeni Kanun bunun önünü çok açıyor, küçük bir olayda kadınlar mahkemenin yolunu tutuyorlar ve erkekleri evlerinden uzaklaştırıyorlar, ne oluyor bu durumda adam uğradığı haksızlığı yediremiyor ve kadınları öldürüyor.” Bu sözleri biz söylemiyoruz. AKP'ye inanmış, kendilerinin kadın kollarından olduğunu söyleyen kadınlar söylüyor. Üstelik sadece sözlü söylemiyorlar sosyal medyalarından paylaştıkları hikâyelerinde ve WhatsApp durumlarında altına duygusal müzikler koyarak yaptıkları paylaşımlarda kullanıyorlar bu ifadeleri. Kadınların kendilerini sorgulamaları için her mekanizmayı deniyorlar. “Aslında hiçbir sorunumuz yok ama ahlak sorunu var onu da bu dönem Cumhuriyet İttifakı çözecek” diyorlar.

‘6284 BİZE BÖYLE ANLATILMADI’

Şimdi yukarıda anlattıklarımı örneklerle açmak istiyorum. 6284 sayılı Kanun'un kadınlar için hayati önem taşıdığını biliyoruz. Yakın zamanda 50'li yaşlarda bir kadın kocasının şiddetinden kurtulmak için boşanmaya karar verip derneğimize geldi. Hayati tehlikesi var ve kocası elinde ne var ne yok almış. Babadan kalan evini de elinden almak istiyor. Fakat kadın “Beni bırakın da ne olursa olsun” noktasında. Çünkü dayak canına tak etmiş. Kaç defa hastanelik olduğunu unutmuş. Yıllarca sesini çıkarmamış, hep susmuş, her şeyi kusursuz yapmış ama yine de olmamış. Yani yukarıda saydığımız “tüm kriterlere” uymuş fakat şiddetten kurtulamamış. Boşanma aşaması onun için tam bir kaba dönüşmüş durumda. Uzaklaştırma kararı aldı. Önce çok şaşırıldı bu kadar hızlı verilmesine. 6284 sayılı Kanun'dan bahsedip kaldırmak istediklerini söylediğimizde AKP'ye oy vermiş bir kadın olarak bü-

yük bir tepki gösterdi ve “Ama bize böyle anlatılmadı” dedi.

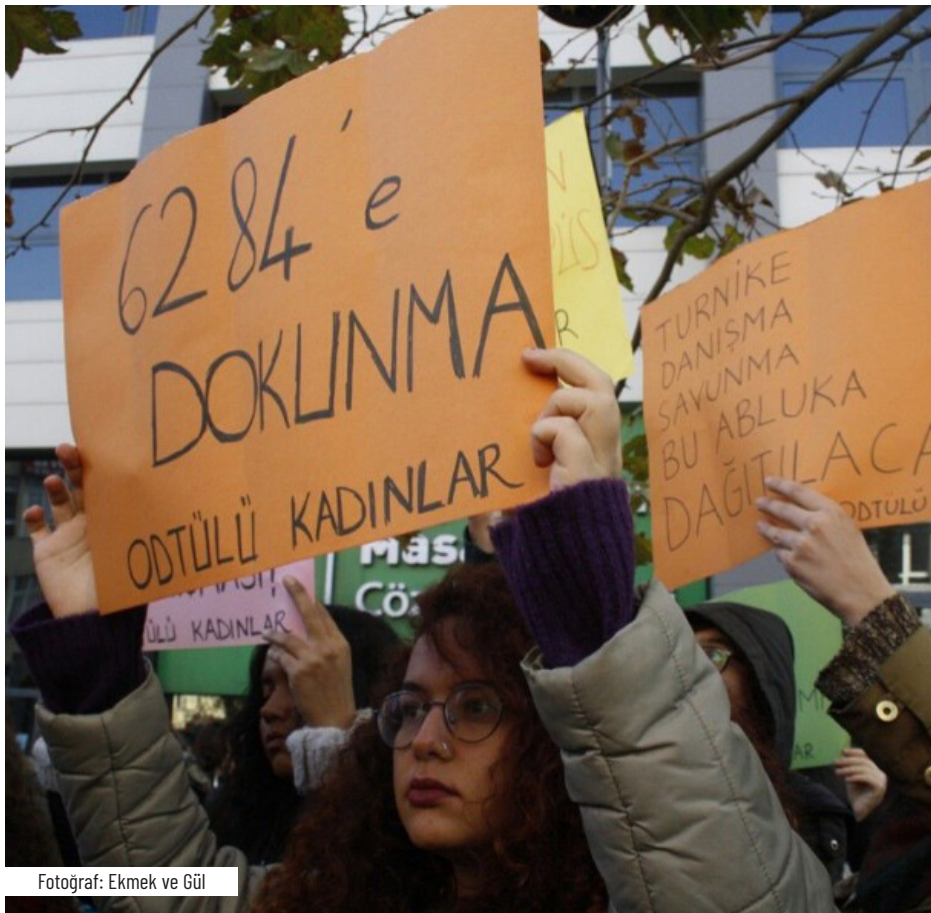
Oy istemek için bu kadına gidilmiş, gördüğü şiddet hiçe sayılarak kendisine İstanbul Sözleşmesi ve 6284'ün “ne menem bir şey olduğu” anlatılmış. “Kadınları koruma adı altında eş cinselliği ve ahlaksızlığı dayattığını, Cumhurbaşkanımızdan Allah razı olsun ki tehlikeyi erken fark edip yasayı iptal ettiğini ama bu 6284'te ortadan kalkarsa daha rahat nefes alacağımızı” söylemişler. Bunları dinleyen kadın inanmış ve tekrar oyunu vermiş. Ama bu yasa sayesinde çok değil seçimden 1 ay sonra kendini kurtarınca anladı gerçeğin ne olduğunu.

OLASI TEPKİ MEYDANA ÇIKMADAN BASTIRMAYA ÇALIŞIYORLAR

Cumhurbaşkanı'nın ağzından çıkan her cümle aşağıda örgütleniyor. Artısı eksisi düşünülmeden kadınlar kandırılıyor.

Bir dönem kadınların mücadelesi sonucu çocuk istismarının evlilikle affı önerisi rafa kaldırılmıştı. Ama bu dönem yeniden gündem yapılıyor ve üstelik yukarıda verdiğimiz örneklerdeki gibi adım adım normalleştirmeye çalışılarak. En önemlisi de tepkiyi azaltmak için örgütlenmesi sağlanıyor. O yasa gündeme geldiğinde her kesimden kadın yüksek sesle karşı çıkmıştı; fabrikalarda, sokakta her yerde imzalar toplanmıştı, tepki ortaklaşmıştı.

Şimdi bunları yeniden hatırlayarak bir şeye başlamak lazım. Kadınlara dayatılan bu politikalarla mücadelenin ön koşulu; kadına yönelik şiddete, çocuk istismarına ve çocuk yaşta evliliklere karşı çıkmanın yolu tepkinin aynı yere doğru ortaklaşması. Emekçiler arasında bunun koşullarını bu sistem hazırlıyor. Bunu elbette tüm olanaklarını devreye sokarak yapıyor. Bizim de olanaklarımız var ve bunu anlatacak güce sahibiz. Tek eksikimiz bunu örgütlü bir güce çevirmek.

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Kanlı zambağın yanık kokan kenti, Sivas

Hazal KARA

“Bir damla gözyaşından doğurmuştu anası onu bir avuç sevinçle büyüttü”

Türkiye Cumhuriyeti tarihi yüz yıllık bir geçmişe dayanıyor. Cumhuriyet tarihi ne acıdır ki aynı zamanda sayısız katliamlar tarihidir. Bu katliamların her dönem hafızalara kazınan başka isimleri olsa da 90'lı yıllar kıyımların en belirgin şekilde karşımıza çıktığı yıllardır. Bugün yaşı 30'u çoktan geçmiş olanlar 93 Temmuz'unun yakıcılığını sadece tenlerinde değil yüreklerinde de cayıp cayıp hissediyorlar. 93 yılından beri takvimler 2 Temmuz'u gösterdiğinde insana yakıcılığın yanında Madımak'la beraber bir ürperti düşer.

Madımak denildiği zaman akıllara belki de ilk gelen isim Aziz Nesin'dir. Aziz Nesin sadece Madımak Katliamı nedeniyle değil başka nedenlerle de 90'lı yıllarda adından çokça söz ettiren aydınlarından biridir. Dönemin radikal İslamcılarını hedefe en çok Nesin'i koyar çünkü, “Müslüman mahallesinde”, birçok İslam ülkesi tarafından yasaklanan ve Salman Rüştü tarafından yazılan Şeytan Ayetleri kitabını Türkçeye çeviren isimdir.

“Kurudu saksıdaki sardunya birdenbire çatladı bir fotoğrafın camı”

NEFRETİ FİSILDAYANLAR...
Sivas'ta düzenlenen Pir Sultan

Abdal Şenliklerine katılan Muhlis Akarsu, Metin Altıok, Behçet Aysan, Hasret Gültekin ve daha birçok isim... Her biri belki de saatler sonra yaşanacakları akıllarına dahi getirmeden şiirler okuyor, kitaplarını imzalıyor, türkülerini söylüyor, davul eşliğinde oyunlarına çağırıyorlardı. Kitaplarını imzalayan Aziz Nesin'in yanına yaklaşan bir gazetecinin soruları arasında başlangıcının homurdanmalar ilk kıvılcımın çakılmasına neden oldu. Gazetecinin Nesin'e yönelttiği sorular ve aldığı cevaplar etraftaki kalabalığın pamuk ipliğine bağlı öfkelerini harlamaya yetmişti. Aynı esnada cuma namazına gidenler arasında kulaktan kulağa aktarılanlar ise öfkeleri harlamaya devam ediyordu.

2 Temmuz günü harlanan alev namaz sonrası yönünü Hükümet Meydanı'na ardından da Arif Sağ konserinin yapıldığı ve önünde Ozanlar Anıtı'nın bulunduğu kültür merkezine çevirdi. Konseri dinlemeye gelenlere taşlarla ve sopalarla saldıran kalabalık hincini yeterince alamamış olacak ki Ozanlar Anıtı'nı da taşıdı. Sonrasında öfke yeniden Hükümet Konağına çevrildi. Çünkü şenliğe katılan sanatçılar ve aydınlar dönemin Sivas Valisi Ahmet Karabilgin'in özel davetlisiydi ve validen de hesap sorulmalıydı. Sayısı beşer onar artan saldırganlar taşlarla ve sopalarla Hükümet Konağına saldırdığında Vali Karabilgin dönemin İçişleri Bakanı Mehmet

Gazioğlu'ndan yardım istedi. Desteği istenen Bakan Gazioğlu telefon trafiği arasında Vali Karabilgin'i yatıştırmaya çalıştı ve dönemin Sivas Belediye Başkanı Temel Karamollaoğlu'ndan da durumun ciddiyetine dair bilgi alıp valinin verdiği bilgilerin abartılı olduğuna kanaat getirdi. Gazioğlu'nun Madımak Katliamı'nı tahriklerle galeyana gelen halkın tepkisi olarak yorumlaması ise olayı çözmek bir yana dursun bu olayda bizzat devlet elinin olduğunun en açık göstergelerinden biri oldu.

BİR DEVLET VARDI AMA YOKTU!

Sivas sokaklarında “Kahrolsun laiklik, yaşasın Şeriat” sloganları yükselmeye başladı. Sloganlarla beraber hedef değişmiş kitle hükümet meydanından Madımak Otelinin önüne gelmişti. Şimdi Madımak Otelinde kalanları saatler sürecek korkulu bir bekleyiş sarmıştı. Aziz Nesin, Başbakan Yardımcısı Erdal İnönü'yle iletişime geçip yardım istemeyi

denedi. Ondan gelen cevap da birçok devlet yetkilisinden gelen cevaptan farklı değildi: Merak etmeyin, gerekli tedbirleri aldık!

“Tel çerçeveli düştü radyonun üzerinden yere. Dağıldı kitapları dağıldı şiirler ve roma hukuku”

Madımak Otelinde çaresizce olup bitenleri bekleyen umutsuzluğa yer vermeden beklemeye devam ettiler. Madımak'ın duvarları

arasında mızıka notaları mısra seslerine çarparken bir grup asker otelin önünde belirdi, bir itfaiye aracı otele merdiven uzattı. Ama askerler otele yaklaşmadı, itfaiye görevlileriyse saldırganlardan pek de farklı davranmadı. Bir devlet vardı evet ama onları kurtarmaya kimse gelmedi...

GÜVERCİN KONAMADI, ONU VURDULAR...

2 Temmuz 1993 günü saldırganların otel önünde çıkardığı yangınla ikisi otel görevlisi 35 insan yanarak ya da dumanla boğularak hayatını kaybetti. O gün Behçet Aysan'ın mısralarına ağır bir sessizlik çökerken, Asım Bezirci'nin edebiyat tarihine tuttuğu ayna çatladı.

Bu katliam radikal İslamcılarının eliyle yapılan, cumhuriyetin en kanlı katliamlarından biri olarak tarihe geçti ama ne yazık ki sonuncusu olamadı. Adı İŞİD ya da Hizbullah olan, bu topraklarda büyümesine zemin hazırlanan siyasal İslamcı gruplar Madımak'tan sonra da eylem diyerek masumlaştırdıkları katliamlarına yenilerini eklemeye devam ettiler. Hedefleri günü geldiğinde Aleviler ya da ateistler, günü geldiğinde Kürtler ya da Ezidiler, günü geldiğinde ise kadınlar ya da LGBTİ'ler oldu. Bazen Konca Kuriş ya da Namık Tarancı gibi tek tek bazen de 10 Ekim'de Ankara Garı'nda ya da Suroç'ta olduğu gibi kalabalıklar arasında katliamlar düzenlediler. Bu İslamcı grupları on yıllardır besleyen, adı koalisyon ya da tek adam olarak değişen ülke hükümetleri ise onları cezalandırmak bir yana dursun her katliamdan sonra kollarını sıvayarak ellerine yalanlarla işlenmiş bir bez alıp ülkenin her metrekaresine kanı bulaşan düşünce insanlarının kanını temizlemeye girişti.

Madımak Katliamının üzerinden çeyrek yüzyıldan daha fazla zaman geçti. Elbette bu katliam ardında sadece adaleti sağlanamamış bir dava bırakmadı. Davanın takipçisi olanlara direnç ve mücadele bırakırken milyonlara şiirler, edebiyat çevirileri, türküler, ağıtlar, tiyatro oyunları, öyküler bıraktı. Kalanlar Madımak'ta ölenlere şiirler yazdı. Yazmaya da devam ediyor...

AIHM'in kararı bize ne diyor?

Av. Devrim AVCI

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, geçtiğimiz hafta verdiği, kadınların “boşandıktan sonra yeniden evlenebilmek için 300 gün beklenmesi koşulu” ile ilgili kararında, bunun ayrımcı bir uygulama olduğunu söyledi. Bu durumu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin aile ve özel yaşama saygıyla ilgili 8. maddesine, ayrımcılığın yasaklanmasıyla ilgili 14. maddesine ve evlenme hakkıyla ilgili 12. maddeyi ihlal ettiğine karar verdi.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Türkiye ile ilgili verdiği kararlarla iç hukukta önemli etkileri olan kararlar vermiş oldu ve vermeye devam ediyor. Son zamanlarda verilen bu kararların bir kısmı kadınların yaşadığı ayrımcılık ilkesi ile ilgili.

NAHİDE OPUZ'UN YAŞADIKLARI

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kadınların hakları ile ilgili verdiği ilk karar ve emsal karar Nahide Opuz kararıdır. Nahide Opuz kararı, bir ülkenin kadına yönelik şiddet eylemlerini engellemesi açısından verilen ilk mahkumiyet kararıdır. Nahide Opuz, kendisine ve ailesine şiddet uygulayan, annesini öldüren, tehdit eden kocasını devlet makamlarına tam 36 kez şikâyet etmesine rağmen onu koruyamayan T.C. hükümetine karşı 2002 yılında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvuruda bulundu. AIHM 9 Haziran 2009 tarihinde, Nahide Opuz'un annesinin öldürülmesinin yaşam hakkını ihlal ettiğine; Nahide'nin eski kocası tarafından şiddete karşı korunamaması bakımından işkence ve kötü muameleyle maruz kaldığına ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde ayrımcılık yasasının da ihlal edildiğine karar verdi. Bu karar Türkiye açısından bir ilkti ancak maa-

lesef son olmadı.

Bu kararın ardından 28 Haziran 2016'da AIHM, Halime Kılıç/Türkiye kararında, Türkiye'nin gerekli mevzuat değişikliklerini yapmakla birlikte Türkiye hükümeti ve yetkili organlarının mevcut yasal düzenlemelerin etkili bir biçimde uygulanması konusunda yetersiz kaldığını belirtti.

2016 yılından bugüne geldiğimiz noktada ise her gün kadınların öldürüldüğü bir ülkeye uyanıyorsak, iktidarın mevcut yasal düzenlemelerinin etkili bir şekilde uyguladığını hâlâ söyleyemeyiz.

KADININ SOYADI TARTIŞMASI

Kadının evlilik ile eşinin soyadını alması tartışması da Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kadın hakları açısından önemli kararlarından biri oldu. 2002 tarihinde yürürlüğe giren Medeni Kanun'daki değişiklikle “Kadın, evlenmekle kocasının soyadını alır; ancak evlendirme memuruna ya da daha sonra nüfus idaresine yapacağı yazılı başvuruya kocasının soyadı önünde önceki soyadını da kullanabilir.”

Önceden de Anayasa Mahkemesi önüne geldi ve mahkeme, “itiraz konusu düzenlemenin, sosyal gerçeklerin doğduğu zorunluluklardan ve kanun koyucunun yıllar boyu kökleşmiş bir geleneği kurumsallaştırmasından kaynaklandığını, kamu yararı, kamu düzeni ve kimi zorunluluklar nedeniyle” Anayasa'ya aykırı olmadığına karar verdi.

Ayşe Ünal Tekeli tarafından, yalnızca evlenmeden önceki soyadını kullanmak için Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılan başvuruda Mahkeme, 2004'teki kararında kişinin soyadının kimlik ve aile bağı etkilediği, dolayısıyla aile soyadının belirlenmesine ilişkin ulusal düzenlemenin kadın ve erkek arasında farklı muamelede bulunabilmek için nesnel ve malul bir sebebin olması gerektiğini ancak soyadının bu nitelikte olmadığına karar

verdi. AIHM'in bu kararını benzer nitelikte başka başvurular ve ihlal kararları izledi. Bugün geldiğimiz noktada ise, Anayasa Mahkemesi, nisan ayında verdiği kararla kadının soyadı olarak yalnızca evlenmeden önceki soyadını kullanmasını engelleyen hükmü eşitliğe aykırı bularak Medeni Kanun'un 187. maddesinin ilk fıkrasını iptal etti.

300 GÜN BEKLEME ZORUNLULUĞU İHLAL SAYILDI

Medeni Kanun'da erkeğin evliliği son bulduktan hemen sonra tekrar evlenebilmesi için herhangi bir süre kısıtlaması yok. Medeni Kanun'un 132. maddesindeki düzenleme, sadece kadın için geçerli olup, kadın evliliği sona erdikten ya da eşi öldükten sonra 300 gün geçmeden tekrar evlenemez. Eğer kadın bu 300 günlük süre içerisinde doğum yaparsa bu durumda çocuk, boşandığı eşinden sayılacak ve yasal bekleme süresi bitecektir. Bu düzenlemenin gerekçesi olarak da en uzun gebelik süresi 300 gün içerisinde kadının önceki evliliğinden hamile olup olmadığı belli olacağı ve doğacak çocuğun babasının kim olacağını tespitinin karışmamasıdır (!)

Kadının 300 gün bitmeden tekrar evlenebilmesi için iki yol vardır: ya boşandığı eşle tekrar evlenmek istemesi ya da boşandığı eşinden hamile olmadığına tespit edilmesi. Bunun için kadın aile mahkemesine başvurmalı ve hamile olmadığına dair kendisinin mahkeme kanalı ile hastaneye sevkî sağlanarak rapor almalı. Bu 300 günlük sürenin başlangıcının ise boşanma davasının kesinleşmesinden itibaren başladığını ve bir dava dosyasının istinaf mahkemesinde, Yargıtay'da yıllarca beklediğini de düşünürsek, bu durumun kadınların tekrar evlenebilmek için önlerinde uzun ve ayrımcı bir süreç olduğunu zaten gösteriyor.

Medeni Kanun'un alındığı İsviçre'de benzer düzenleme 2000 yılında kaldırıldı.

AIHM de Nurcan Bayraktar başvurusunda biyolojik babanın kim olduğunu tespit etmek için 300 gün beklemenin ve ya dava açmanın modern toplumda yeri olmadığını ifade etti. 300 günlük bekleme süresi uygulamasının doğrudan bir cinsiyet ayrımcılığı anlamına geldiğine ve doğacak çocuğun babasının kim olduğu üzerindeki belirsizliği önlemek amacıyla alınan bir tedbir olduğu savının bu ayrımcılığı haklı gösteremeyeceğine işaret etti. Bu uygulamanın, kadının biyolojik özelliğinden kaynaklanan bir uygulama olduğu ve kadınların haklarını kısıtlayan bir uygulama olduğu AIHM tarafından da tespit edilmiş oldu. Şimdi iç hukukta buna ilişkin nasıl bir düzenleme yapılacağına takip edilmesi gerekiyor, buna yönelik yasal mücadele ise hâlâ sürüyor.

KARARLARIN ARDINDAKİ MÜCADELE

BU saydığımız kararları AIHM kendiliğinden vermiyor. Arkasında yıllarca süren kadınların, kadın hukukçuların mücadelesi var. Özellikle önümüzdeki dönemde kadınlara yönelik koruyucu yasal düzenlemelerden olan 6284 sayılı Kanun düzenlemesi, nafaka hakkı gibi düzenlemelerin değiştirilmesine yönelik kararlık ittifak ortaklarının planları düşünüldüncü biz kadınları bekleyen daha da kısıtlanacak hayatlara mahkum olmamak için birlik ve dayanışma daha da önem kazanıyor. “Modern toplumda yeri yok” denilerek ayrımcı olduğu tespit edilen uygulamalar karşısında, “Anadolu'da yıllardan beri nenelerimiz 14, 15 yaşlarında evlenmiş” diyen siyasi iktidarın ortağı. Yeniden Refah Partisinin çağ dışı söylemlerine karşı haklarımızı savunmak için her alanda mücadeleyi büyütmek zorundayız.

ÇEDES'ten tarikatlara çocuklar karanlığa teslim ediliyor

Elif TURGUT

Okulların kapanmasına bir hafta kala İzmir ve Eskişehir'de neredeyse tüm okullara ÇEDES projesi kapsamında din görevlilerinin atandığını öğrendik. Liselerine din görevlisi atanmış olan okul öğretmenlerinin bir kısmının bu uygulamadan haberi bile yoktu. Peki bu ÇEDES ne? "Çevre Duyarlıyım, Değerlerime Sahip Çıkıyorum Projesi" açılımı. Bu proje Milli Eğitim Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı ve Diyanet İşleri Başkanlığı arasında imzalandı.

Her ne kadar ÇEDES ismi din görevlilerinin toplu ataması ile yeniden gündeme girse de aslında eğitimde "manevi danışman" olarak din görevlilerinin okullarda bulunması sadece geçtiğimiz aya mahsus değil. Bakanlıklar ile protokoller imzalamasının önünü açtığı yıl, 2012'de "manevi danışmanlık" ibaresini "Kadın Konuk Evi" dedikleri kadın sığınma evlerinde gördük. 2015'te imzalanan protokol ile Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı KYK yurtlarına da Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı vaiz, Kur'an kursu öğreticisi, imam-hatip, müezzin-kayyım ve öğretmen unvanlarında çalışan bütün personelin müracaat edebileceği manevi danışmanlık pozisyonları açılmıştı.

Diyanet İşleri Başkanlığına hep mi eğitim alanında bu kadar alan açıyordu? Hayır. Bugün topluca 842 okula öğretmen ataması yerine imam, müezzin, vaiz ataması yapılmasına gelen yolların taşları 2010'dan döşenmeye başladı.

DİYANET'İN ÖNÜNÜ AÇAN DİNDAR NESİL PROJESİ

2010 yılında Diyanet, genel müdürlük seviyesinden müsteşarlık seviyesine çıkarıldı, birçok dini hizmetin önündeki engeller kalktı. Başkanlığın hizmet birimleri, görevleri ve yetkileri 6002 sayılı Kanun ile genişletildi, Diyanet kendi medya kuruluşlarını kurmaya başladı.

633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'da değişiklik öngören Kanun Hükümünde Kararname ile 2011'de Diyanet'in Kuran kurslarına katılım için var olan kış dönemi için 15, yaş dönemi için ise 12 olan yaş sınırı ortadan kaldırıldı. Kuran kurslarında yaş kısıtlamasının kalkmasından sonra kuran kursu sayısı büyük bir ivmeyle artış gösterdi. 31 Aralık 2020 tarihi itibarıyla 19 bin 503 Kuran kursu bulunuyor. Bu süreçte Diyanet İşleri Başkanlığının 4-6 yaş grubu çocuklara yönelik Kuran kurslarının "zorunlu eğitimden sayılması" yönelik plan yaptığı ortaya çıkmıştı. Böylece 6 Şubat depremlerinin ardından çocukla-

İSTİSMAR AFFI MÜCADELEYLE ENGELLENDİ

BUGÜN Meclise giren Yeniden Refah Partisi Genel Başkanı Fatih Erbakan da "Anadolu'da yıllardan beri ebelerimiz 14, 15, 16 yaşında evlenmiş, mutlu yuva kurmuşlardır. 14 yaşında biri cinsel olgunluğa eriştiğine göre rızası geçerlidir, yüzyıllarca Anadolu'da böyle olmuş" demişti. Çocuk istismarının evlilikle affedilmesi için neler yapmadılar ki... Ve bu neredeyse her yıl gündemimize giren bir tehlike oldu. Her seferinde de kadınların kitlesel eylemleri ile yasalaşmadan gündemden düşürüldü. Her seferinde öngere Türkiye'nin dört bir yanındaki "Çocuk istismarının affı olmaz" diyen kadınların mücadelesi ile geri çekildi.

Eğitim alanındaki sendikalar ÇEDES Projesi ile okullara imam atanmasına karşı Anayasaya aykırı olduğu gerekçesi ile dava açtı. MEB çeşitli dini vakıflarla ve Diyanet ile imzaladığı protokoller daha tekil örnekler yarattığı zamanlarda da eğitim sendikaları dava açıyordu, kimi zaman mahkemeler eğitim sendikaları lehine kararlar veriyorlardı. Yollar on yılı aşkın süredir döşenen, çok bütünlüklü bir şekilde yaşamın her alanını saran bir "dindar ve kindar nesil" yaratma amacının karşısına elbette ki sadece dava açmakla çıkılmaz.

Fotoğraf: Pixabay

rın gelişimini ve eğitimini güvenceye almayan devletin, çadırkentlerde eğitim ve bakım alanlarından önce 4-6 yaş Kuran kurslarının açılmasına öncelik verdiğini gördük.

2012 yılında "dindar gençlik" yetiştirme hayallerini açıkça ifade eden dönem başbakanı Erdoğan, Diyanet'e verdiği yetkiler ile "dindar nesil" yetiştirme hayalinin somut adımlarını atmış oldu. Diyanet İşleri Başkanlığı eğitim, kadına şiddetle mücadele, hizmet içi eğitimler, dini eğitimler, "değerler" eğitimleri gibi konular-

BİR MÜCADELE ÖRNEĞİ: 1 ÖĞÜN ÜCRETSİZ SAĞLIKLI YEMEK KAMPANYASI

YARATILMAYA çalışılan bu kısıpaca, karanlığa karşı velisiyle, öğretmeniyle, sendikalarıyla, öğrencisiyle ancak yan yana ısrarlı, istikrarlı ve örgütlü bir mücadele karanlığı dağıtma ihtimalini taşıyan bir mücadele hattını oluşturabilir. Yakın geçmişten hatırlayalım. Eğitimin tüm masrafları, okulun tüm masrafları ailelerin üzerine yıkılmışken geçtiğimiz dönem bir anda MEB, okul öncesi eğitimin tamamında bir öğün ücretsiz yemek vereceğini duyurdu. Bu karar havadan almadı tabii ki. Ekmek ve Gül olarak başlattığımız kampanya tüm Türkiye'ye yayılmış; sendikaların, meslek odalarının, kadın örgütlerinin sahiplendiği, çeşitli illerde birlikte çalışmasını yürüttükleri, belediyeleri çözümler konusunda sorumluluk almaya iten, MEB'i sıkıştıran bir güce ulaştı.

Her tarihin ve her coğrafyanın ortak bir şeyi varsa o da bu olmalı; yaşamımızı, özgürlüğümüzü, hakkımızı ancak birliktiyken garanti altına alabilmeyen olanakları yaratabiliyoruz. Bunu unutmamaya ÇEDES'e, eğitimin Diyanet'in ve tarikatların eline bırakılmasına karşı ne yapacağımızı, sendikalarımızın ne yapması gerektiğini, okul aile birliğimizin, öğrenci temsilcilerimizin, okul kulüplerimizin, sınavdaki arkadaş gruplarımızın, mahalledeki gün grubumuzun ne yapması gerektiğini konuştuğumuzda bulduğumuz yöntemlerle, mücadele araçlarımızla güçleniriz.

ğerlerimizi öğretiyoruz" savunması ise tek bir dini temel üzerinden oluşturulmuş "değerler" örtüsü altına gizlenmiş laiklikten uzak bir eğitim.

4+4+4 ile çocukların eğitime katılımı düştü, takiplerinin yapılmasını iyice zorlaştı, çocuk yaşlarda evliliklerin ve çocuk işçiliğin önü açıldı. Bu sistem çocukların geleceğinin tarikatlara bağlanmasının da önünü açtı.

Nasıl mı? Bir örnek verelim. Cinsiyet eşitliğine aşıktan karşı olduğunu ilan eden, 6284 sayılı Yasa'nın iptalini talep eden Aileyi Koruma Federasyonunun yıl başlarında yaptığı bir çalışmaya "Üniversitelerin çevresindeki yapılar fuhuş yapılarına dönüşüyor" söylemiyle gündeme gelen Sakarya Üniversitesinde öğretim görevlisi olan Ebubekir Sofuoğlu katılmıştı. Sofuoğlu'nun kendi oğlunun eğitime katılımına dair anlattıkları tam da nasıl çocukların gelişimleri, eğitimleri ailelerin ve tarikatların insafına terk edildiğinin çarpıcı bir ifadesi. Eğitim müfredatında cinsiyet eşitliğine, insan haklarına dair çocukların öğrendiklerini "zehirli bilgi" olarak adlan-

da birçok Bakanlık ile protokoller imzalandı ve bugün de imzalanan ve sayıları sürekli artan protokoller ile eğitim alanında söz sahibi bir aktör haline geldi.

ÇOCUKLARIN GELECEĞİ TARİKATLARA EMANET

Diyanet'in eğitim alanındaki yetkileri imzaladığı protokollerle artarken eğitimi dinselletirme ve piyasalaştırma çalışmaları da bunun yanında ilerledi. Okullarda mescit açılması, evrimin müfredattan kaldırılması, değerler eğitimi... "Ne var de-

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Fotoğraf: DHA

dırın Sofuoğlu şunları söylüyor: "Her gün adeta evin girişinde kültürel bir x-ray cihazı olacak. Her gün gelen çocuklarımızla sohbet edeceğiz, 'Bugün okul dahil hangi zehirli fikirlerle geldin?' Bana devlet o imkânı sundu; çocuğumu eğitim sisteminden aldım. Benim oğlum açık lisede. Göndermem. Devletin de bir şey beklemiyor. Ben yapacağım."

Böylece kendi kaderine terk edilmiş bir neslin yetiştiği de bariz.

KADINLARIN, KIZ ÇOCUKLARININ ÜZERİNE ÇÖKEN KARANLIK

Çocukların, gençlerin gelişmelerinin, eğitimlerinin tarikatların eline terk edilmesi ise bunlarla kalmadı tabii ki... Devlet yurtlarının yetersizliği, çocukların takiplerinin yapılmaması, eğitimin artık sadece parasız olmanın erişilebileceği şekilde piyasalaştırılması, kamu hizmetinin her alanına tarikat bağlantılarının yerleşti-

rilmesi, dini vakıfların devlet tarafından desteklenmesi, artan yoksullukla ailelerin çocuklarını çocuk yurtlarına kelimenin tam anlamıyla teslim etmesi...

Çocukların teslim edildiği tarikat vakıflarının yurtlarında, kurslarında çocukların istismara uğradığı, intihara sürüklendikleri, ağır baskı ve korku altında oldukları ise her geçen gün yeni bir haber ile yeniden karşımıza çıkıyor. Devletin ise buralara dönük ne bir denetim ne bir yaptırım uyguladığını, ENSAR Vakfının, Hiranur Vakfının hâlâ varlığını hiçbir istismar vakası yaşanmamış gibi sürdürmelerinden, ilgili Meclis komisyonlarında Bakanların

sunumlarında bu olayların münferitleştirilmesinden biliyoruz. Bu vakıflarla ailelerin çocuklarını çocuk yurtlarına kelimenin tam anlamıyla teslim etmesi... Kısacası kadınların ve kız çocuklarının eve bağlı olmasını istiyorlar.

Eğitim, tarikat ve Diyanet iş birliğinin kısıpaca demek yanlış olmaz bu tabloda. Ama bahsettiğimiz gibi ne bu karanlık çok yeni ve bir anda çıktığı ne de özgür, eşit bir yaşam; çocuklar için laik, bilimsel, demokratik bir eğitim isteyen kadınların eli kolu bağlı.

KİMİN MANEVİYATI?

Selin KURŞUN
İzmir

ÖĞRENCİLERİ "bilime sevdalı, kültüre meraklı ve duyarlı; millî, ahlaki, insanî, manevî ve kültürel değerlere göre" yetiştirmesi amaçlanan ÇEDES projesinde bu değerlerin kimin değeri olduğu sorusu akıllara geliyor. Liseli genç kadınlara proje hakkında düşüncelerini sorduğumuzda projeden haberlerinin dahi olmadığı, haberi olanın bilgi sahibi olmadığı, kimsenin onların fikirlerini almadığı bir tabloda "değerler eğitimi" veremeye karar veren yapının gençlerin, liselilerin, kadınların değerlerine göre hareket etmeyeceği ortada. Belli ki hayatlarımızı yarıdan alınan bir kararla girecek olan ve ilkokuldan başlayarak liselere kadar uzanan bu değerler eğitimi içerisinde kadın hakları, insan hakları, laiklik, ekonomik sorunlarımız olmayacak.

Dinci-gerici bir yaşamı örgütlerken bunu en temelden, yaşam alanlarımızdan hayata geçirmeye çalışan tek adam rejiminin laikliğe karşı attığı ilk adım okullara imam atamak değil. 2018'de MEB, okulların açılması ve kapanmasına ilişkin esasların düzenlendiği yönetmelikte yapılan değişikliklerle Anadolu lisesi, mesleki ve teknik eğitim merkezi ve mesleki eğitim merkezlerinde karma eğitim yapılması şartını kaldırdı. Yeni Akit'e verdiği bir röportajda "Karma eğitimi zorunlu değil" diyen, MEB müsteşarıyken "Evrım Teorisi, bizim eğitim verdiğimiz çocukların düzeyinde konuşulacak ve anlatılacak bir teori değildir" diyen Yusuf Tekin'in Milli Eğitim Bakanı olması da tesadüf olmamalı.

Din Öğretimi Genel Müdürlüğünün eğitim bütçesinden aldığı pay her yıl artıyor. Son adımda ise ÇEDES projesi kapsamında okullara atanan ma-

nevi danışmanların yeri geldiğinde abilik, abalık ilişkisini kullanarak, veyahut bizlere destekleri nedeniyle bizimle kurdukları ilişkileri değerlendirerek bizlerin hayatına, giyim tarzımıza, eğilimlerimize müdahale edebileceğini, sorunlarımızı karşı yan yana gelmeye çalışırken bunu savuşturacak şekilde pozisyon alabileceğini görmeliyiz. ÇEDES kapsamındaki kurslar, "il ve ilçe milli eğitim müdürlüklerinin onay vermesi" halinde protokol taraflarınca sağlanan mekanlarda gerçekleştirilecek. Bu da okullarımızdan başlayarak çevremize yayılan bir kuşatmayı beraberinde getiriyor.

YAN YANA GELEREK DEĞİŞTİREBİLİRİZ

Bu projeyi tartışmak için gittiğimiz bir lisenin çıkışında genç bir kadın "Bundan da not vermesinler, her şeyden kaldık zaten" diyerek almıştı karnesini. Hayatlarımızı kendi belirledikleri sınırlarda yaşamamız için etrafımızı dinci hegemonyayla kuşatıyorlar, yaşadığımız ekonomik sorunları çözmek, liselerde çalışmak zorunda bırakılan onca gencin dertlerine derman olmak yerine hayallerimiz ikinci dünyalara bırakmamızı bekliyorlar. Bizim kuraçığımız özgür, eşit, laik yaşam burada.

Liseli genç kadınların çoğunlukla projeden bilgisi yok ancak tartıştığımızda bu projeye onayları da yok. Hayatlarımızdaki her gün artırdıkları baskıyı dini hegemonyayla perçinlemeye çalışırken gittikçe gerileşen müfredatlarımızdan aldığımız kırık notlar bizlerin hanesine yazılarsun, onların laik eğitime yaptıkları saldırı karnesi de büyüyor. Sözü itirazlarımız, okullardaki danışmanları kabul etmeyen tutumumuz okulun bütün öğrencilerinin yan yana geldiği laik eğitim mücadelesiyle sürmeli.

Eğitimi dini kuşatma altına alan proje: ÇEDES

Nazmiye SARAL
Psikolojik Danışman
Ankara

Okullarımız, ortak etkinliklerin gerçekleştirildiği kamusal alanlarımızdır. Toplumumuzun gelecek kuşaklarını yetiştiren kurumlarımız, sürekli bir dini kuşatmaya karşı karşıya kalmaktadır. Öğrencilerimize dini değerleri dayatan, yani “dindar nesil” yetişmesinin önünü açacak protokoller de bitecek gibi durmuyor.

Dini vakıf ve tarikatlarla protokollere karşı mücadele sürdürülürken bu kez devletin kurumları arasında yapılan ÇEDES gündeme geldi. Her ne kadar içeriği yeni olmasa da bu defa en tepeden planlanarak, tüm ülkede uygulanacak şekilde; MEB, Diyanet İşleri Başkanlığı ve Gençlik ve Spor Bakanlığı arasında bağitlanmış olması çok manidar bir gelişme. Bu protokolle okullarda uygulanan Sosyal Etkinlikler Yönetmeliğinin sağladığı olanaklarla “Değerler Eğitimi Kulübü” oluşturulacak. Protokolde geçen vaiz, vaize, din hizmetleri uzmanı, Kuran kursu öğreticisi ve din görevlileri “manevi danışman” adıyla okulun içinde görevlendirilmiş olacak. Ayrıca Diyanet İşleri Başkanlığında gönüllü çalışma yapan, lise ve üniversite öğrencileri, “Değerler Eğitimi Kulübünde” rol model olacak biçimde, “rehber öğrenci” adıyla motivasyon amaçlı görevlendirilecek.

ÖĞRENCİLER ARASINDA AYRIMCILIK KÖRÜKLEYECEK

Adı “Çevre Duyarlıyım, Değerlerime Sahip Çıkıyorum Projesi” olsa da görevlilerin niteliğine baktığımızda Değerler Eğitimi Kulübü adı altında, tek bir yaşam biçiminin dayatılacağı ortaya çıkıyor. Çevre ile ilgisi pek anlaşılır olmayan, manevi olanı ise dinselikle sınırlayan bu kafa yapısı, en tepeden aşağıya kadar tek tipliliği tüm topluma dayatıyor.

Peki bu uygulama gençler üzerinde ne gibi sonuçlar doğurabilir? Biraz irdeleyelim... Gençlere nasıl davranılacağını, ergenlik döneminin özelliklerini bilmeyen, günah ve sevap ikilemi içerisinde, sadece tek bir dini referans alan

Fotoğraf: MA

TEHLİKE BÜYÜK HAREKETE GEÇME ZAMANI

PROJE ile ilgili sorulara cevaplar verildiğinde tehlikenin büyüklüğü fark edilebilir. Çeşitli köken, din ve kültürlere sahip kesimlerin huzurlu bir şekilde okulda, sokakta, mahallede yaşamalarını tehdit eden bir proje ve dolayısıyla kamu zararları olan bu protokol iptal edilmelidir. Bir daha böyle protokollerin gündeme gelmemesi için harekete geçme zamanı. Bu karşı duruş, toplumumuzun geleceği olan çocuklarımızın sağlıklı bireyler olarak yetişmeleri açısından önemlidir ve sorumluluğumuzdur.

uygulamalar, öğrenciler arasında ayrımcılığı körükleyecek ve öğrenciler arasında iletişimi bozarak okulun bütünlüğünü tamamen ortadan kaldıracaktır. Din baskısı öğrencilerin kendine ve bulunduğu yaş grubuna yabancılaşması ile sonuçlanabilecektir. Yani çağın gençlerine ve dünyaya yabancı, ergenlik dönemine özgü gelişimsel birçok sorun din dayatması adı altında çözümlenmesi mümkün olmadığından, manevi danışmanlar, gençlerde suçluluk duygusu, kötü rüyalar görme, karamsarlık, umutsuzluk hatta kendisini ve başkalarının yaşamını tehlikeye sokacak psikolojik travmatik süreç yaşatabilir.

KONTROLSÜZ ORTAMLAR, KÖTÜ MUAMELE VE İSTİSMAR ARTIRILIR

ŞİŞİRİLMİŞ DİYANET KADROLARINI ATAMAK YERİNE YENİ ÖĞRETMENLERİ ATAYIN

BEDENSEL ve sosyal bakımdan dengeli bireyler yetiştirmek; dengeli, barışçıl, özgür ve katılımcı bir okul kültürüyle sağlanabilir. Ancak, böyle bir okul kültürü, öğrenciler arasında her türlü ayrımcılığı ortadan kaldıracak evrensel değerleri içeren manevi olanı buradan doğru kuran, Dünya ile bütünleşmiş bir nesil yaratılabilir. Bunun için okullarda rehber öğretmen sayılarını artırmak; önleyici çalışmalara yönelik sanatsal, sportif, bilimsel etkinliklere ortam hazırlamak ve bu bunun için yetişmiş meslek elemanlarından kadro oluşturmak; okullarda laboratuvarlar açmak ve bilime ilgiyi artırmak gerekmektedir. Felsefe derslerine önem vermek, ortaokullarda ders olarak koymak, çocuklar için felsefe kulüplerini teşvik etmek eğitimin içeriğinin geliştirilmesi açısından önemlidir. Milli Eğitim Bakanlığı işte bunları yaparak gündeme gelmelidir. Şişirilmiş Diyanet kadrolarına iş yaptırmak yerine, yetiştirilmiş, atanmayı bekleyen yetenekli genç öğretmenleri eğitim alanına kazandırmak gerekmektedir.

Ayrıca, kamuoyunda sık sık gündeme gelen kötü muamele, istismar ve taciz olayları bu kontrolsüz ortamda daha sık rastlanacak bir durum olabilir. Özellikle kız çocuklarının okuması gerektiği birçok din görevlileri tarafından kamuoyuna ifade ediliyor. Bu propaganda kız çocuklarının okuldan uzaklaştırılması, erken evlenmelelerini teşvik eden bir tehdide dönüşebilir. Zaten, son yıllarda özellikle lise düzeyinde okullaşma oranında bir düşüş söz konusu. Yüz binlerce çocuk eğitim ortamında açık öğretim kurum-

larına geçiyor.

ÖĞRENCİLER RADİKAL İSLAMCI ÖRGÜTLERLE TANIŞABİLİR

Pedagojik formasyonu olmayan “manevi danışman” adıyla din görevlilerinin ve “rehber öğrenci” adı verilen yabancı öğrencilerin okul ortamına sokulması sayısız sakıncaları içinde barındırıyor. Ayrıca dini vakıf ve tarikatların bulunduğu ortamlara öğrencilerin götürülmesi, değişik tarikat ve cemaatlerle ilişki kurmalarıyla sonuçlanabilir. Bu durum öğrencilerin radikal İslamcı örgütlerle tanışmalarına neden olabilir.

OKULLARDA PSİKOLOJİK DANIŞMANLAR ARTIRILMALI

Öğrencilerin çağın becerileriyle donanmış, insani değerleri benimsemesi ayrımcılık uygulamalarıyla değil; sınıf rehberlik planında yer alan etkinliklerle sağlanabileceği ve bu alanın güçlenmesi gerektiği ortadadır. Psikolojik danışman sayısının artırılmalıdır. Rehberlik çalışma alanına giren adalet, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, dürüstlük, öz denetim yardımseverlik gibi değerlerin tek din dayatmasıyla değil; evrensel olanla kavranacağı, farklılıklara saygı çerçevesi içinde gerçekleştirilebileceği ortadadır.

Sağlık hakkımız için kolları sıvadık

Son bir ayda ülkemizde kızamık hastalığının yaygınlaşması, ardından Sağlık Bakanlığının 81 il valiliğine ve il sağlık müdürlüklerine gönderdiği genelge benim bu mektubu yazmamı daha zorunlu hale getirdi. Bildiğiniz gibi aylar öncesine Mustafa Kemal Mahallesi bölgesinde bulunan aile sağlığı merkezimiz “depreme dayanıklı değil” gerekçesiyle kapatıldı. Gösterilen tepkiler üzerine Deniz Gezmiş Parkı’na bir konteyner konularak aile sağlığı merkezi hizmeti verilmek istendi. Bu utanç verici duruma kimse inanmadı. Aile sağlığı merkezleri bir anlamda semt poliklinikleridir. Aile sağlığı merkezimiz için açtığımız imza kampanyası devam ediyor. Eskiden sağlık ocakları aşı yapımıyla hastalıkların tanı ve tedavisinde önemli rol oynuyorlardı. AKP, hükümeti boyunca günden güne sağlığı paralı hale getirdi. Böylece her mahallede özel hastaneler mantar gibi türemeye başladı. Aile sağlığı merkezleri bizim can simidimiz durumundaydı. Başımız ağrırsa, şekerimiz yükselse, iğne ve tahlil yapma ihtiyacı duysak hemen bu merkezlere gidip, tedavi olma şansı-

mız vardı. MHRS üzerinden raporlu ilaç yazdırma, tıbbi tahlil yapma, reçete yazdırma ya da randevu almak için çırpınmak zorundayız. Doğum kontrol uygulanması çerçevesinde istenmeyen gebeliklerin için koruyucu önlemlerin alınması için bir uygulama yok. Spiral, kondom, doğum kontrol hapları, HPV aşısı gibi ücretsiz hizmetlerin hiçbiri artık yok. Tifo, verem, tetenoz, difteri gibi hastalıklarla mücadele çerçevesinde sağlık taramaları ve aşı kampanyaları da artık yapılmıyor.

Bulaşıcı hastalıklar kol geziyor. Kızamık çocuklarımızı, torunlarımızı tehdit ediyor. Bunun için koruyucu önlem alınmış değil ve hatta aşı kampanyası bile başlatılmamış vaziyette. Kızamık salgını tehdidi tüm anneleri korkutuyor. Biz parasız sağlık talebimizi ve aile sağlığı merkezimizin daha büyük bir yerde hizmet verir hale gelmesi için mücadeleyi büyütme istedik ve bir imza kampanyası başlattık. Başlattığımız imza kampanyasını okulların açılmasına yakın bir tarihte daha genişleterek kitlesel eylem ve etkinliklerle dönüştüreceğiz. Sağlık emekçilerinin örgütleri ve sendikalarıyla, mahalle muhtarları ile, yöre dernek-

leri ile dayanışma içinde olarak aile sağlığı merkezi-
mizin açılması, devlet hastanesine bağlı bir ek binanın yapılması ve tam teşekküllü bir polikliniğin açılması için mücadelede kararlıyız. Tüm Mustafa Kemal Mahallesi’ndeki kadın emekçilerle sağlık komiteleri kurmak için aydınlatma etkinlikleri ve toplantıları yapmaya devam edeceğiz.

Nalan OKUMUŞ
Ümraniye/İSTANBUL

Fotoğraf: Freepik

Seçim sonrası kaygıların çözüm anahtarı: MÜCADELE

MERHABA,

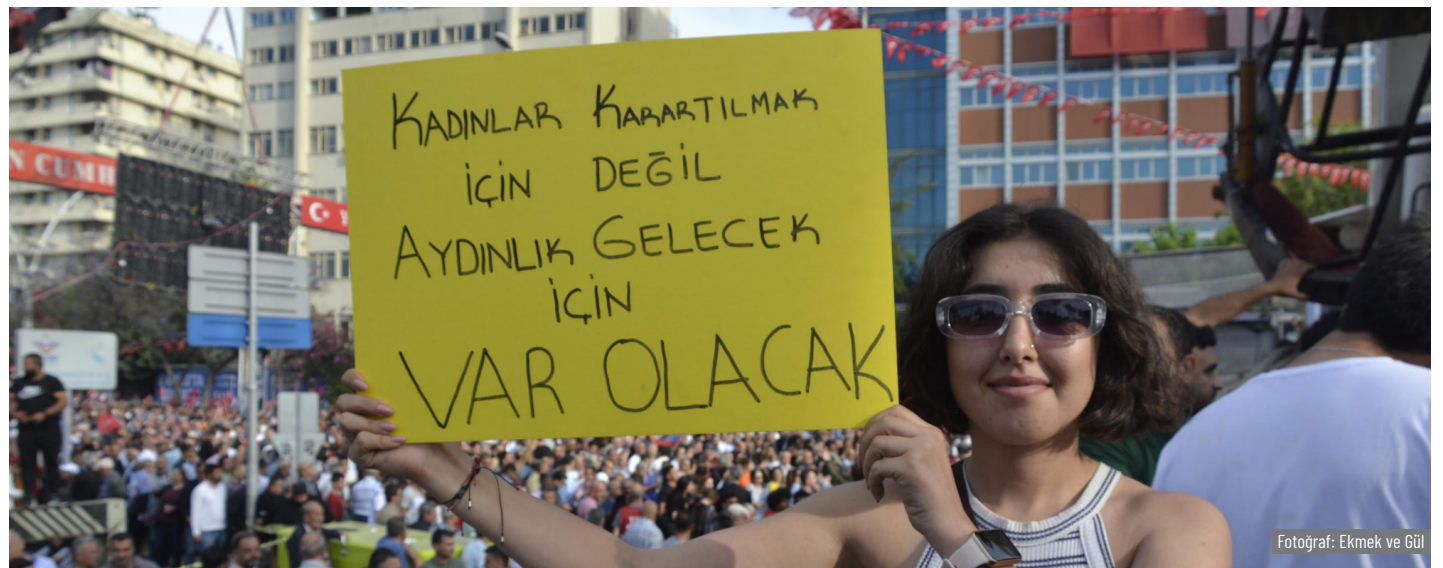
Bursa'nın bir işçi mahallesinde yaşayan genç bir kadımsınız. Sizinle seçimden sonra kadınların yaşadığı sıkıntıları ve ilerleyen zamanda meydana gelebilecek kaygılarını paylaşmak istiyorum.

Normal koşullarda istediğini giyen kadınların seçimden sonra aileleri tarafından daha fazla baskıya uğramaya başladığını gözlemledim. Özellikle bu süreçte Hizbullah'ın günümüzdeki uzantısı HÜDA PAR, Meclise girince, ailelerin kaygısı çok daha fazlalaştı. Bu baskıyı muhafazakâr ailelerde görmeye alıştık ama bu mesele aynı zamanda muhalif ailelerde de yaşanmaya başladı. Hangi partiye mensup olursa olsun aileler bir yandan da koruma içgüdüleriyle kadınları baskılamaya başladılar.

Yaşadığım Çirişhane Mahallesi'nde son yıllarda kadınlar tepkisini gösterebiliyordu. Kendi istedikleri gibi giyinebiliyorlardı. Seçim döneminden sonra ise taciz vakalarında artış oldu. Zaten taciz vakaları vardı ama şimdi daha da arttığını düşünüyorum ve buna ben de maruz kaldım. AKP'nin yeniden iktidar olmasıyla zaten bu zihniyete sahip kişilerin önleri daha da açıldı. Eskiden tacize maruz kalan kadınlar yaşadıklarını teşhir ediyordu. Şimdi kadınlar laf bile edemiyor. Çünkü artık adaletin sağlanmayacağına inanıyor. Ancak bu süreç ben ve benim gibi düşünen kadınlarda mücadele isteğini artırdı.

TEK GEZEMEZ OLDUK

Seçim sonrası genel anlamda büyük bir mutsuzluk hali devam ediyor ama bu kadınlar açısından çok daha görünür halde. Her gün yeni ha-

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

berlerle endişemiz artıyor. Mesela HÜDA PAR'ın kadınları tamamen eve kapatmak istediğini seçim sürecindeki söylemleriyle de gördük. Aslında kadınlar dışarıya çıkmaktan daha çok korkar oldu. Görece daha sakin, kadınlar için daha güvenli görülen yerlerde, hatta taciz vakalarının daha az olduğu yerlerde bile tek dışarıya çıkmak çok zor geliyor. Bu yüzden genelde ben bile eve dönmek isterken arkadaşlarımdan beni bırakmalarını rica ediyorum. Aslında bakarsanız kendimi buna mecbur hissediyorum. Bu tabloda şunu da eklemek isterim ki tüm bu sorunların içerisinde uyuşturucu satışı ve kullanımı da çok fazla arttı. Ekonomik kriz,

işsizlik ve birçok kişinin düştüğü uyuşturucu bağımlılığı da bir güvensizlik ve sorunlar silsilesi yaratıyor. Yine de en çok tehlikeye atılan da kadınlar oluyor.

Büyükorhan mahalle muhtarının kadın ve erkek eşitliklerine engel olduğuna dair bir haber vardı geçenlerde. Bu habere göre kadınlar ve erkeklerin bir düğünde bile ayrı ayrı bulunması gerekiyor. Kadınların eğlencesi ise iki saatle sınırlı kalıyor. Aslında son seçimden sonra ortaya çıkan sonuçla birlikte böyle olayların görülmesi olağan bir durum. Çünkü ortada sürekli kadınları hapsedmeye yönelik birçok politika üretiliyor. Bugün bu eğlenceyi 2 sa-

atle sınırlayan ve kadın erkek ayrımı yapanlar kadınların herhangi bir eğlenceye katılmaması için ellerinden gelen her şeyi yapacaklar. Bu örnekte bile bu politik zihniyetin kadın ve erkeği eşit görmediği çok net ortaya koyuluyor.

Bu meseleleri okudukça kaygılarım daha fazla artıyor. Çünkü bu tarz olaylar adım başlayıp sonra nerdeyse memleketin her yerine yayılacak durumda. Ancak biz kadınlar bu tedirginlikle yaşamayalım. Yapmamız gerek en acil şekilde örgütlenmek ve mücadele etmek.

Gizem
BURSA

Bir dertleşmenin ötesinde: Kendi mutluluğunun peşine düşmek

Filiz GÜR*

Kıymetli hazirun; Malumunuz hem yaz tatili hem bayram münasebetiyle pırlıtlı bakışlı bakanlarımızın belki de pek bakmayanlarımızın eseri ekonomik göstergelere rağmen birçokumuz mazota, benzine kıyıp kocalarımızın gölgeli köylerinde aldık soluğu. Çünkü biliyoruz ki memnun edilmiş bir koca, memnun edilmesi mümkün olmayan ailesine rağmen kalan tatilimizin daha mutlu geçmesi açısından elzem bir aşamadır.

Bu cinsiyetçi bulunma ihtimali yüksek iki cümlelik giriş paragrafıma politik doğrucu bir yaklaşım geliştirecek olanları kenara alıp memleket gerçeğini seçimlerde hücrelerine kadar idrak etmiş olanlarla yolumuza devam edelim isterseniz. Bu gibi kimisnelere, ("kimisne" uzun süre arşiv çalışması yapan tarihçilerin bahsi geçen insanlara atıf sözcüğüdür) benim öзде kocalara sardığı düşünmekle temelde bir yanlış anlama içindeler. Geleneksel kodlarla hareket edip ailesine "hayır" diyemeyen erkek hedefte gibi görünse de kadın kişinin de pasif agresif tutumu haricinde bulaşık tezgahında dikilip, bilenmemiş bıçakla et doğramaktan kurtulmaya yönelik herhangi bir özgürlükçü eylem içine girmemesi de konumuz dahilindedir. Bakın böyle yazınca da "gelenek kırıcı, gelenek bozucu" olarak yaftalanmamak işten bile değil ama varlığım duymaya ihtiyacı olanların varlığına armağan olsun. Şaka şaka çok kıymetli bir varlığım var.

Sevgili kız kardeşlerim, ilk olarak darbe girişiminde bulunmayın. Bu, kısa sürede hedefe ulaşma girişimi, uzun vadede bastırılmış bir öfkenin zaman zaman herhangi bir çatlaktan yüzeye fırlayan magma gibi püskürmesine neden olabilir. Bakınız tarihte darbe ve devrimlerin ülkelerin tekâmülündeki tezahürü. Zamana yayılmış manipülasyonda da kötü bir niyetin izleri var. Eee peki ne yapalım diyeceksiniz. Direkt toplantı talebi oluşturup konu başlığı açın.

TOPLANTI GÜNDEMİ: BAYRAMLAŞMA

Ben bu konuyla ilgili makale başlığı bulmak is-

tesem "Gelenekten kabul ettirilmiş dayatmaların evlilikler üzerindeki etkisi" gibi afili şeyler kullanabilirdim. Ama daha ziyade "Tatlım, sen hakikaten her bayram sizin köydeki cemaatle bayramlaşmayı istiyor musun?" tarzı bir dil kullanımının uygun olacağı kanaatindeyim. Toplantıda birinci oturdumdan sonuç almadan kalkacağınız garanti. Yine de bu toplantı başlığı muhatabınızın kanına karıştı artık.

Bu toplantıyı telekonferans yöntemiyle muhatabınızın ailesiyle gerçekleştirmeniz ise harikulade olur. "Anne (bkz. kaynana), biz yıllardır bayramları sizinle geçiriyoruz ama İsmail ile konuştuk, artık İbrahim'e kurban olmayacağız, direne direneeee ka-za-na-ca-ğız!" Öhöm, durun gaza geldim. Baştan alıyorum.

"Anne, senin de malumun olduğu üzere neo klasik ekonomi düşüncesinden epistemolojik bir kopuşu temsil eden heterodoks yaklaşım filan yüzünden bu devirde kurban kesme ibadeti epey zorlaştı. Biz ailecek (oğlun dahil), davranışsal ekonomi ve nöro ekonomi yönetimi ile şuradan şuraya gidecek halde değiliz. Gidersek de ben beni bizzat doğuran kadını ziyaret etmeyi tercih ederim."

Dıt dıt dıt dıt.

Ferahladığınız bunların benim durumu karikatürize etme çabamdan başka bir şey ifade etmediğini ben de biliyorum. Böyle şeyler mi kaldı diyenler, ben de bir süre zamanın ruhunun değiştiğine inandım, bunların eski meseleler olduğuna. Herkesin artık bayramlarda tatile filan gittiğine. Şimdi biraz

gerçeklerden konuşalım.

Neden kadınlar, daha ziyade kadınlar evliliklerinde mutlu olabilmek adına kendim ve istediklerim dedikleri şeyden bu denli taviz vermek zorunda kalıyor?

Çalışma koşullarına rağmen, eşleriyle aynı saat dışarıda çalışıyor ve benzer bir gelir elde ediyor olsalar dahi ev içi emek dengesi kadınların tarafına devrik vaziyette. Bulaşık makinesindekilerin kirli mi temiz mi olduğunu seslenip sormadan ayırt edemeyen adamlarla yaşayan, "kirli" yanıtını duyunca temiz bardak bulamasa da makineyi çalıştırmayı kendine görev addetmeyen bu garip canlılarla kavgayı ya da daha az sevmeyi göze alamadıkları için haksızlık duygusuyla çürüyen kadınlar.

Adamlar... Babalarının küçümseyen ifadesini görmemek, analarının ajitasyonlarını duymamak için isyan bayraklarını erken yaşlarda yakmış, böylece "iyi evlat" olmuşlar. Böylece ahlaklı, böylece bu toplumun "erkeği" olabilmekteler.

KİMİN MUTLULUĞU?

Bu paragrafa kolay gelmedik. Okuyan bir erkeğe bana biraz kızdı, kadınlardan bir kısmı aynı öyle dedi, bir kısmı onları bu kadar pasifize etmeme içerledi. Erkek, sevdiği yemeği yediğinde, istediği yere istediği zaman gidebildiğinde, o gece sevişmek istediği zaman sevişebildiğinde çok mutlu ve kadına iyi davranıyor. Kadının elindeki mutluluk bilgisi bu kadar. Adam, bana iyi davrandığında mutluyum... Kadın kendi mutluluğunu adamın mutlu olmasına bağlıyor. Böyle olmamalı.

Mutluluk bilgisini istedik tavizler ile talep edildiği için alışılan tavizler üzerinden yeniden tanımlayalım.

İlkinde terazi oynamaz. İkincisinde veresiye defterinin sayfasına "yaşlılığında azarlanacak" diye not alır "Hafize" teyze bilmeden. İsmail amca, gelecek mutluluğunu şimdinin zannına ihale etmiştir, bilmeden.

O yüzden bence bilelim vakit varken; İsmail'i zannedişlere, kendimizi İsmail'in bilme-yişine kurban etmeyelim.

* filizy63@gmail.com

Görsel: Canva

